

Jordbruksutskottets betänkande

1982/83: 34

om vissa skogspolitiska åtgärder, m. m. (prop. 1982/83:100 bilaga 11 delvis och prop. 1982/83:145)

Propositionerna

Regeringen har i proposition 1982/83:100, bil. 11 under punkterna D 1–D 8 (s. 43–48) föreslagit riksdagen att

1. till Skogsstyrelsen för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 27 056 000 kr.,
2. medge att skogsstyrelsen under budgetåret 1983/84 får disponera en rörlig kredit av 55 000 000 kr. i riksgäldskontoret,
3. till Skogsvårdsstyrelserna för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
4. till Skogsvårdsstyrelserna: Myndighetsuppgifter för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 115 962 000 kr.,
5. till Skogsvårdsstyrelserna: Frö- och plantverksamhet för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
6. till Skogsvårdsstyrelserna: Investeringar för budgetåret 1983/84 beräkna ett reservationsanslag av 46 000 000 kr.,
7. till Bidrag till skogsvård m. m. för budgetåret 1983/84 beräkna ett förslagsanslag av 295 000 000 kr.,
8. till Stöd till byggande av skogsvägar för budgetåret 1983/84 beräkna ett förslagsanslag av 50 000 000 kr.,
9. till Främjande av skogsvård m. m. för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 9 000 000 kr.

I proposition 1982/83:145 har regeringen (jordbruksdepartementet) föreslagit riksdagen att anta följande av lagrådet granskade lagförslag, nämligen

10. lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429),
11. lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark,
12. lag om ändring i lagen (1982:242) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark.

Vidare har regeringen föreslagit riksdagen att

13. till Skogsstyrelsen för budgetåret 1983/84 utöver i proposition 1982/83:100 bil. 11 föreslaget förslagsanslag anvisa ytterligare 1 600 000 kr.,
14. till Skogsvårdsstyrelserna: Myndighetsuppgifter för budgetåret 1983/84 utöver i propositionen 1982/83:100 bil. 11 föreslaget förslagsanslag anvisa ytterligare 10 000 000 kr.,

15. till Skogsvårdsstyrelserna: Investeringar för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 44 700 000 kr.,

16. godkänna vad i propositionen förordats om det statliga ekonomiska stödet till skogsvård m. m.,

17. medge att under budgetåret 1983/84 statsbidrag beviljas med sammanlagt högst 361 000 000 kr. till skogsvård m. m.,

18. till Bidrag till skogsvård m. m. för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 000 kr.,

19. medge att under budgetåret 1983/84 statsbidrag beviljas med sammanlagt högst 55 000 000 kr. till byggande av skogsvägar,

20. medge att under budgetåret 1983/84 statlig garanti lämnas för lån till byggande av skogsvägar med sammanlagt högst 11 000 000 kr.,

21. till Stöd till byggande av skogsvägar för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 000 kr.

Proposition 1982/83:145, huvudsakligt innehåll

I propositionen föreslås att det i skogsvårdslagen införs en allmän skyldighet att avverka en del av den skog som är slutavverkningsmogen och att gallra yngre skog. Förslaget syftar till att förmå de passiva skogsägarna att avverka. Vidare föreslås att det skall finnas en skogsbruksplan för alla skogsfastigheter. Genom planen får skogsägaren god kännedom om förhållandena på sin skogsfastighet och om de skogsbruksåtgärder som behöver vidtas. De nya bestämmelserna i skogsvårdslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1983.

Vidare föreslås en ny lag om förbud mot spridning av bekämpningsmedel över skogsmark. Den föreslagna lagen avses ersätta den nuvarande lagen (1982:242) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark. Enligt förslaget får kommunen möjlighet att totalförbjuda användningen av lövbekämpningsmedel inom de områden som kommunen bestämmer. Förslaget innebär att förbudet mot spridning av bekämpningsmedel gäller även inom övriga områden i kommunen. Men i fråga om dessa områden får skogsvårdsstyrelsen möjlighet att medge undantag från spridningsförbudet. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1984.

I propositionen tas vidare upp vissa anslagsfrågor för budgetåret 1983/84. Bl. a. föreslås skogsstyrelsen få medel till nya avverkningsberäkningar och skogsvårdsstyrelserna till ökad information, rådgivning och tillsyn i syfte att främja avverkningsarbetet.

Lagförslagen i proposition 145 har följande lydelse:

1 Förslag till

Lag om ändring i skogsvårdslagen (1979: 429)

Härigenom föreskrivs i fråga om skogsvårdslagen (1979: 429) dels att 9, 14 och 27 §§ skall ha nedan angivna lydelse, dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 21 a §, samt närmast före 21 a § en ny rubrik av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

Röjning av plantskog eller ungskog skall ske, när skogen är så tät eller av sådan beskaffenhet i övrigt att produktionen av värdefullt virke väsentligt hämmas.

Om skogen är nära gallringsbar ålder, får skogsvårdsstyrelsen i särskilda fall medge att röjningen ersätts med tidig gallring.

Gallring av skog skall ske, när skogen är så tät att produktionen av värdefullt virke väsentligt hämmas.

14 §

Skogsmarkens ägare svarar för att slutavverkning bedrivs så att en jämn åldersfördelning av skogen på hans brukningsenhet främjas.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om hur stor andel av en brukningsenhets skogsmarksareal som årligen eller eljest periodvis får slutavverkas.

Skogsmarkens ägare svarar för att slutavverkning bedrivs i lämplig omfattning så att en jämn åldersfördelning av skogen på hans brukningsenhet främjas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om hur stor andel av en brukningsenhets skogsmarksareal som högst får slutavverkas under en viss period och om hur stor andel av arealen som måste slutavverkas under perioden. Sistnämnda andel får inte överstiga hälften av den andel som det är tillåtet att slutavverka.

Skogsvårdsstyrelsen får i särskilda fall medge undantag från första stycket.

Skogsbruksplan

21 a §

För varje brukningsenhet skall finnas en skogsbruksplan med riktlinjer för skogens skötsel på enheten. Planen skall upprättas enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Regeringen eller den myndighet

Navarande lydelse

Till böter döms den som uppsätligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot föreskrift som har meddelats med stöd av 8 § första stycket eller 20 § första stycket,

2. bryter mot 12 §, 13 § första stycket eller 14 § första stycket,

3. bryter mot 19 § första stycket eller mot föreskrift om avverkning som har meddelats med stöd av 19 § andra stycket,

4. bryter mot avverkningsförbud som avses i 25 §,

5. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som har föreskrivits med stöd av 17 §,

6. underlåter att iakttä föreläggande eller bryter mot förbud som har meddelats för att föreskrift enligt 21 § skall efterlevas.

I ringa fall döms ej till ansvar.

Har flera medverkat till gärning som avses i första stycket gäller 23 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken.

Den som har överträtt vitesföreläggande eller vitesförbud döms inte till ansvar enligt denna lag för gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1983.

2. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva de avvikelser från lagen som kan behövas med hänsyn till övergångssvårigheter som kan föranledas av den genom lagen införda skyldigheten att gallra skog.

2 Förslag till**Lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark**

Härigenom föreskrivs följande:

1 § Spridning över skogsmark av bekämpningsmedel, avsedda för bekämpning av lövsly, är förbjuden. Detsamma gäller användningen av medel där enskilda trädstammar behandlas med bekämpningsmedel.

2 § Skogsvårdsstyrelsen får, om inte annat följer av 3 §, medge undantag från 1 § om kravet enligt 7 § skogsvårdslagen (1979: 429) i fråga om återväxt

Föreslagen lydelse

som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från första stycket.

27 §

Till böter döms den som uppsätligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot föreskrift som har meddelats med stöd av 8 § första stycket eller 20 § första stycket,

2. bryter mot 12 § eller 13 § första stycket,

3. bryter mot den avverkningsbegränsning som avses i 14 §,

4. bryter mot 19 § första stycket eller mot föreskrift om avverkning som har meddelats med stöd av 19 § andra stycket,

5. bryter mot avverkningsförbud som avses i 25 §,

6. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som har föreskrivits med stöd av 17 §,

7. underlåter att iakttä föreläggande eller bryter mot förbud som har meddelats för att föreskrift enligt 21 § skall efterlevas.

av skog inte rimligen kan tillgodoses genom röjning med mekaniska metoder. Vid bedömningen skall hänsyn tas till skogsmarkens läge och beskaffenhet, skogsbeståndets sammansättning, arbetarskyddet och tillgången på arbetskraft.

Ett medgivande om undantag skall förenas med de villkor som behövs till skydd för naturmiljön.

3 § Kommunfullmäktige kan besluta att undantag enligt 2 § inte får medges i fråga om områden inom kommunen, om detta framstår som påkallat med hänsyn till områdets betydelse för friluftslivet, naturvården, den lokala befolkningens trivsel eller annat kommunalt intresse.

4 § Produktkontrollnämnden får medge undantag från 1 §, om det behövs för vetenskaplig prövning.

5 § Särskilda bestämmelser finns om registrering av bekämpningsmedel och om medlens användning.

6 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 1 § eller åsidosätter villkor som har meddelats vid medgivande av undantag enligt 2 eller 4 § döms till böter eller fängelse i högst ett år.

7 § Skogsvårdsstyrelsens beslut enligt denna lag får överklagas hos skogsstyrelsen genom besvär.

Beslut av skogsstyrelsen eller produktkontrollnämnden får överklagas hos regeringen genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984 då lagen (1982:242) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark skall upphöra att gälla. Undantag som meddelats enligt 3 § sistnämnda lag eller motsvarande äldre bestämmelser skall gälla även efter den nya lagens ikraftträdande.

Före den 1 april 1984 får undantag enligt 2 § inte medges, om inte kommunfullmäktige dessförinnan har prövat den fråga som avses i 3 §.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1982:242) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1982:242) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Spridning över skogsmark av bekämpningsmedel, avsedda för bekämpning av lövsly, är förbjuden. Med spridning av bekämpningsmedel avses enligt denna lag *inte* metoder där enskilda trädstammar behandlas med bekämpningsmedel.

Föreslagen lydelse

1 §

Spridning över skogsmark av bekämpningsmedel, avsedda för bekämpning av lövsly, är förbjuden. Med spridning av bekämpningsmedel avses enligt denna lag *även* metoder där enskilda trädstammar behandlas med bekämpningsmedel.

Denna lag träder i kraft två veckor efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Motioner

Motioner med anledning av proposition 145

I motion 1982/83: 2303 av Börje Stensson och Lars Ernestam (båda fp) yrkas

1. att riksdagen avslår förslaget till lag om ändring i skogsvårdslagen (1979: 429),
2. att riksdagen avslår förslaget till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark,
3. att riksdagen avslår förslaget till lag om ändring i lagen (1982: 242) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark,
4. att riksdagen beslutar om tillägg i lagen (1982: 242) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark 2 § 1 mom. av orden "och rennäring-en" samt
5. att riksdagen avslår förslaget att till Skogsvårdsstyrelserna: Myndighetsavgifter för budgetåret 1983/84 anvisa ytterligare 10 milj. kr.

I motion 1982/83: 2324 av Ulf Adelsohn m. fl. (m) yrkas

1. att riksdagen avslår regeringens förslag till Lag om ändring i skogsvårdslagen (1979: 429),
2. att riksdagen avslår regeringens förslag till Lag om spridning av bekämpningsmedel för skogsmark,
3. att riksdagen antar följande

Förslag till

Lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Kommunfullmäktige får förbjuda spridning av bekämpningsmedel, avsedda för bekämpning av lövsly, över skogsmark som är känslig från miljövårds- och friluftslivssynpunkt.

Regeringen, eller efter regeringens bemyndigande statens naturvårdsverk, meddelar närmare *föreskrifter* om när skogsmark kan anses vara av den art som avses i första stycket.

2 § För spridning av sådana bekämpningsmedel över annan skogsmark än för vilken kommunfullmäktige utfärdat förbud enligt 1 § första stycket krävs tillstånd av skogsvårdsstyrelsen.

3 § Tillstånd får lämnas om det finns starka skäl från skogsvårdssynpunkt.

Regeringen, eller efter regeringens bemyndigande skogsstyrelsen, meddelar närmare *föreskrifter* om förutsättningarna för tillstånd.

4 § Produktkontrollnämnden får medge undantag från skyldigheten enligt 2 § att söka tillstånd till spridning om det behövs för vetenskaplig prövning. Därvid skall nämnden föreskriva de villkor som behövs till skydd för allmänheten.

5 § Skogsmarkens ägare har inte rätt till ersättning om spridning förbjuds enligt 1 § eller spridning annars vägras enligt 2 eller 4 §.

6 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 1 § eller villkor som föreskrivits enligt 4 § eller som i strid mot 2 § sprider bekämpningsmedel döms till böter eller fängelse i högst ett år.

7 § Skogsvårdsstyrelsens beslut enligt denna lag får överklagas hos skogsstyrelsen genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984 då lagen (1982:242) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark skall upphöra att gälla. Undantag som meddelats enligt 3 § sistnämnda lag eller motsvarande äldre bestämmelser skall gälla även efter den nya lagens ikraftträdande.

4. att riksdagen avslår förslaget att till Skogsvårdsstyrelserna: Myndighetsuppgifter för budgetåret 1983/84 utöver i proposition 1982/83:100 bilaga 11 förslaget förslagsanslag anvisa ytterligare 10 000 000 kr.

I motion 1982/83: 2326 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) yrkas att riksdagen beslutar att avslå proposition 1982/83: 145 vad avser

1. lag om ändring i skogsvårdslagen (1979: 249),
2. ändrade regler för spridning av bekämpningsmedel över skogsmark,
3. att i övrigt som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts i motionen.

I motion 1982/83: 2327 av Sven Eric Lorentzon och Ivar Virgin (båda m) yrkas att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts rörande skogsbruksplaner.

I motion 1982/83: 2328 av Tore Nilsson och Hans Wachtmeister (båda m) yrkas att riksdagen beslutar

1. att med ändring av propositionens förslag i lagen om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark i 2 § efter ordet "naturmiljön" tillägga "och rennäringen",
2. att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande avverkningsskyldighet och samebys besvärsmätt angående skogsbesprutning.

I motion 1982/83: 2329 av Martin Olsson (c) yrkas att riksdagen avslår förslaget i proposition 1982/83:145 under punkt D 6 Bidrag till skogsvård m. m. såvitt gäller slopande av tidsbegränsat stöd till skogsvårdsåtgärder.

I motion 1982/83: 2330 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 1, 2, 3, 4, 7, 8 och 9)

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändring i 9 § skogsvårdslagen,
2. att riksdagen under D 7 Stöd till byggande av skogsvägar beslutar anvisa 30 000 000 kr.,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om berättigande av bidrag till skogsvägar,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om översyn av 6 § i skogsvårdslagen.

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om ett åtgärds paket för skogsvård,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs under rubriken naturvårdsintressen m. m.,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i övrigt anförs i motionen.

I motion 1982/83: 2331 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas

1. att riksdagen med avslag på den i proposition 1982/83:145 föreslagna lagen beslutar anta följande

Förslag till

Lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark

Härigenom föreskrivs följande:

1 § Spridning över skogsmark av bekämpningsmedel, avsedda för bekämpning av lövsly, är förbjuden.

2 § Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot 1 § döms till böter eller fängelse i högst ett år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984 då lagen (1982:242) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark skall upphöra att gälla.

2. att riksdagen, därest motionens förslag under punkt 1 ej bifalls med ändring i den i proposition 1982/83:145 föreslagna lagen om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark beslutar anta följande förslag till 2 §

Regeringens förslag

Motionärernas förslag

2 §

Skogsvårdsstyrelsen får. — — — på arbetskraft.

Ett medgivande om undantag skall förenas med de villkor som behövs till skydd för naturmiljön.

Ett medgivande om undantag skall förenas med de villkor som behövs till skydd för naturmiljön och rennärningen.

I motion 1982/83: 2332 av Ivar Virgin och Sven Eric Lorentzon (båda m) yrkas att riksdagen beslutar att den i proposition 1982/83:145 föreslagna lagstiftningen om skogsbesprutning icke skall innefatta den spridning som innebär att enskilda trädstammar behandlas med bekämpningsmedel.

Motioner från allmänna motionstiden 1983

I motion 1982/83: 355 av Einar Larsson m. fl. (c) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 2), att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna att särskilt bör beaktas möjligheterna att utveckla drivningsmetoder som till fullo utnyttjar familjeskogsbrukets goda möjligheter att på ett varsamt sätt utnyttja skogens hela kapacitet.

I motion 1982/83: 393 av Sven Henricsson m. fl. (vpk) yrkas att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad i denna motion anförts om utboäggande – passivt ägande/brukande och åtgärder för att motverka detsamma.

I motion 1982/83: 474 av Lars Ahlmark (m) yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om åtgärder i syfte att skydda skog ovanför den s. k. skogsodlingsgränsen i enlighet med vad som i motionen anförts.

I motion 1982/83: 629 av Axel Andersson (s) yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om bevarande av urskogar i landet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att medel för säkerställande av urskogar bör tas från skogsvårdsavgiften i enlighet med av skogsvårdsstyrelsen och naturvårdsverket framlagt förslag,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den viktiga urskogsresurs som finns inom s. k. domänreservat bör ges förstärkt och formellt skydd genom att ombildas till naturreservat.

I motion 1982/83: 635 av Rune Evensson m. fl. (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att skogsstyrelsen får i uppdrag att följa upp främst föreskrifterna i 21 § skogsvårdslagen med inriktning på skärpning av tillämpningen.

I motion 1982/83: 636 av Rune Johansson m. fl. (s) yrkas med hänvisning till vad som anförts i motion 1982/83: 689 att riksdagen enligt motion 1982/83: 689 hos regeringen hemställer att sterbhusskogarnas skogsavverkning i norra länsdelen uppmärksammas i pågående utredning.

I motion 1982/83: 643 av Catarina Rönnung m. fl. (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att verksamheten vid Furuby plantskola fortsätter.

I motion 1982/83: 997 av Erik Johansson m. fl. (s) yrkas

1. att riksdagen beslutar begära att regeringen skyndsamt förelägger riksdagen en proposition om lag om bevarande av ädellövskog,

2. att riksdagen beslutar begära att regeringen, i samband med avverkningensanmälan av skog enligt 17 § skogsvårdslagen, föreskriver om obligatorisk skyldighet att ange trädsdrag som skall avverkas.

I motion 1982/83: 1000 av Sven Eric Lorentzon och Jan-Eric Virgin (båda m) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts rörande rådgivningen till lantbrukare samt den skogligen utbildningen för jord- och skogsbruksstuderande.

I motion 1982/83: 1010 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 2), att riksdagen hos regeringen hemställer om åtgärder för skydd av domänreservat och privata reservat samt urskogsartad skog i enlighet med vad som anförts i motionen.

I motion 1982/83: 1097 av Ola Ullsten m. fl. (fp) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 11–14),

11. att riksdagen hos regeringen begär att inventeringen av återstående urskogar (gammelskogar) påskyndas och att ett bevarandeprogram utarbetas och genomförs,

12. att riksdagen hos regeringen begär att förslag om lag till skydd för ädellövskog snarast föreläggas riksdagen,

13. att riksdagen hos regeringen begär att kompletterande bestämmelser utfärdas så att programmet för skogsvård i de s. k. 5:3-skogarna bedrivs så att väsentliga naturvårdsintressen inte skadas,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om skogsbrukets kollektiva finansiering av vissa naturvårdsinsatser.

I motion 1982/83: 1442 av Owe Andréasson m. fl. (s, m, fp) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om skogsstyrelsens dubbla roll som producerande och kontrollerande myndighet för skogsplantsproduktionen.

I motion 1982/83: 1459 av Einar Larsson m. fl. (c) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 5), att riksdagen till Främjande av skogsvård m. m. för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 6 500 000 kr.

I motion 1982/83: 1468 av Arne Svensson (m) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av en plantskola i den södra delen av Älvsborgs län.

I motion 1982/83: 1469 av Margot Wallström m. fl. (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande bevarande av fjällskogar.

I motion 1982/83: 1470 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas att riksdagen under bil. 11, D 3. Skogsvårdsstyrelserna: Myndighetsuppgifter beslutar anvisa ett med 15 000 000 kr. till 130 962 000 kr. förhöjt belopp.

I motion 1982/83: 1596 av Einar Larsson m. fl. (c) yrkas att riksdagen beslutar att klenvirkesstödet upphör i och med utgången av budgetåret 1982/83.

I motion 1982/83: 2003 av Lena Öhrsvik och Axel Andersson (båda s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inventering, planering och bevarande av f. d. hagmarker och lövskogar.

I motion 1982/83: 2156 av Nils-Olof Gustafsson m. fl. (s, m, c) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 3), att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande flerägande, utboäggande och arrende.

Motion 1982/83: 2330 yrkandena 5 och 6 har överlämnats till skatteutskottet för beredning.

Uppvaktningar, skrivelser

Utskottet har vid behandlingen av detta ärende uppvaktats av representanter för domänverket, Lantbrukarnas riksförbund, Sveriges skogsägareföreningars riksförbund och Skogsindustriernas samarbetsutskott. I samband härmed har till utskottet överlämnats visst skriftligt material. Vidare har skrivelser inkommit från Svenska samernas riksförbund.

Utskottet

Lagförslagen

Avverkningskyldighet m. m.

I ett inledande avsnitt i proposition 145 anför jordbruksministern att det huvudsakliga ekonomiska utnyttjandet av våra skogar under överskådlig tid kommer att vara inriktat mot att tillgodose skogsindustrins råvarubehov. Det är därför nödvändigt att leveranserna från skogen, med beaktande av den långsiktiga principen om hushållning, sker i sådan omfattning att vi kan utnyttja efterfrågan på skogsindustriprodukter på bästa sätt. Så har inte varit fallet under den senaste högkonjunkturen. Från första hälften av 1970-talet till den andra hälften sjönk sålunda de genomsnittliga årliga avverkningarna från 71 milj. m³sk (skogskubikmeter) till 57 milj. m³sk, dvs. med 20%. Genom brister i virkesleveranserna kunde den svenska skogsindustrin inte utnyttja avsättningsmöjligheterna fullt ut under högkonjunkturåren 1979 och 1980. Följden blev enligt jordbruksministern minskade marknadsandelar, förlorade arbetstillfällen och minskade valutainkomster. Enbart importen av rundvirke och flis uppgick år 1981 enligt riksbankens statistik till ett värde av ca 2,8 miljarder kronor av ett sammanlagt bytesbalansunderskott av 14,6 miljarder kronor. Härtill kommer försvagad ekonomi för de berörda företagen. Den förlängda lågkonjunk-

turen har medverkat till ytterligare utslagning av enskilda företag vilket orsakar förluster av arbetstillfällen i bygder där arbetslösheten redan är besvärande. Ett ökat utbud av virkesråvara måste säkras inför nästa konjunkturuppgång så att inte skogsindustrins möjligheter att medverka i ansträngningarna att få balans i vårt lands ekonomi skall minska ytterligare.

Vad beträffar frågan vilken årlig avverkning den fastlagda skogspolitiken medger betonas i propositionen det principiella ställningstagande som gjordes i 1979 års skogspolitiska beslut, nämligen att något detaljerat skogsproduktionsprogram eller någon exakt avverkningsnivå för framtiden inte bör läggas fast. Detta ställningstagande grundar sig på insikten om behovet att kunna göra justeringar efter hand som förutsättningarna förändras. Jordbruksministern vill emellertid erinra om att det skogspolitiska beslutet inte förutsätter någon minskad skogsproduktion. I stället skall strävan vara en ökad produktion både kvantitativt och kvalitativt. I det längre perspektivet kommer de stora insatserna på skogsproduktionsforskning att få betydelse. I samma riktning verkar de skärpta bestämmelserna i 1979 års skogsvårdslag.

Även i det kortare perspektivet ger riktlinjerna för skogspolitiken möjligheter att öka utbudet av virke från skogen. Ställningstagandena i 1979 års skogspolitiska beslut innebar bl. a. att hänsyn skulle kunna tas till konjunkturväxlingarna för skogsindustrin. Den långsiktiga hushållningen med våra skogar äventyras inte genom att man tillåter vissa variationer kring den genomsnittligt lämpliga avverkningsnivån. Sådana variationer är f. ö. ofta önskvärda även sett från den enskilde skogsägarens synpunkt.

Erfarenheterna under de senaste åren visar enligt jordbruksministern att lagstiftningen behöver kompletteras med bestämmelser som ålägger skogsägarna skyldighet att genom avverkning ta till vara den avkastning skogen ger.

Vad först beträffar slutavverkningen är det enligt propositionen naturligt att knyta en skyldighet att utföra sådan avverkning till den bestämmelse i skogsvårdslagen som syftar till att på sikt åstadkomma en jämn åldersfördelning i skogen. Mot bakgrund härav föreslås att 14 § skogsvårdslagen ändras så att det i fortsättningen krävs inte bara att den slutavverkningsbara skogen ransoneras utan också att den i viss utsträckning avverkas. För båda kraven skall gälla den förutsättningen att avverkning bedrivs i en takt som främjar en jämn åldersfördelning av skogen på brukningsenheten. Den högsta tillåtna slutavverkningen bestäms enligt gällande regler till en viss andel av brukningsenhetens skogsmarksareal. Detsamma bör gälla avverkningsskyldigheten. Genom att kravet knyts till viss areal uppmuntras inte avverkning av i första hand virkesrika bestånd. En avverkning ensidigt inriktad mot sådana bestånd skulle kunna påverka den långsiktiga produktionsnivån negativt. Skogsstyrelsen har i sitt remissyttrande över virkesförsörjningsutredningens betänkande föreslagit att avverkningsskyl-

digheten skall bestämmas till hälften av den areal som enligt ransoneringsreglerna får slutavverkas. Nivån blir därmed i viss utsträckning anpassad till hur mycket slutavverkningsbar skog som finns på brukningsenheten. Förslaget innebär ett betydande spelrum mellan vad som får avverkas och vad som skall avverkas. I specialmotiveringen (s. 22–25) redovisas närmare vad den föreslagna avverkningskyldigheten innebär i praktisk tillämpning.

I propositionen förordas sålunda att i 14 § skogsvårdslagen föreskrivs att skogsmarkens ägare skall svara för att skogen på hans brukningsenhet slutavverkas i lämplig omfattning så att en jämn åldersfördelning av skogen på hans brukningsenhet främjas. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör besluta föreskrifter om hur stora andelar av en brukningsenhets skogsmarksareal som minst skall och högst får slutavverkas under en viss period. På denna punkt har lagrådet framfört synpunkter som tas upp i specialmotiveringen. På lagrådets förslag har den andel som måste slutavverkas preciserats i lagtexten. Andelen får enligt den föreslagna lydelsen inte överstiga hälften av den andel som det är tillåtet att slutavverka.

Vad härefter gäller gallringen är jordbruksministern inte beredd att förorda en generell gallringsskyldighet. Enligt gällande bestämmelser är gallring tillåten bara om den främjar skogens utveckling. Det förekommer emellertid alltför ofta att gallringsliknande huggningar utförs i äldre bestånd. Denna typ av huggningar är olämpliga för skogens utveckling. Att sådana huggningar förekommer kan bero på att skogsägaren vill undgå kostnaderna för återväxtåtgärder. Gallringsskyldigheten bör därför, som skogsstyrelsen har föreslagit, begränsas till att gälla den yngre skogen som inte har blivit röjd i tid eller på rätt sätt. Enligt uppgifter insamlade genom riksskogstaxeringen de senaste åren har endast något mer än hälften av behovet av dessa s. k. förstagallringar blivit tillgodosett. Det ligger i sakens natur att behovet av en gallringsskyldighet som avser de yngre bestånden är tidsbegränsat. Allteftersom det eftersläpande röjningsbehovet hämtas in och skogsägarna lever upp till den föreskrivna röjningsskyldigheten minskar behovet av de tidigaste gallringarna.

I propositionen föreslås att skogsvårdslagen kompletteras med en bestämmelse av innebörd att gallring av skog skall ske, när skogen är så tät att den aktuella och framtida produktionen av värdefullt virke väsentligt hämmas. Bestämmelsen tas in som ett tredje stycke i 9 § i lagen.

Förslaget om införande av en generell avverkningskyldighet avstyrks i motionerna 2303 (fp), 2324 (m) och 2326 (c). Motionärerna anför bl. a. att tvångsavverkning är en nyhet av stor principiell betydelse, som är oförenlig med marknadsekonomins sätt att fungera. Vidare framhålls att förslaget minskar det ekonomiska handlingsutrymmet för den enskilde skogsägaren. I samband med den uppvaktning som gjordes inför utskottet av företrädare

för bl. a. skogsindustrin och skogsägarna underströks att förslaget försvårar produktionen av värdefullt sågtimmer, genom att avverkningskravet knyts till lägsta slutavverkningsålder. För den skogsägare som av olika skäl önskar bygga upp ett virkesförråd kan avverkningskyldigheten vålla problem, framhölls det vidare. Liknande synpunkter framförs i motionerna 2324 och 2326.

Utskottet ansluter sig till vad jordbruksministern anfört om behovet av en lagstadgad skyldighet att slutavverka. Som i propositionen anförts är det hög tid att vidta effektiva åtgärder för att öka virkesutbudet. Det är nödvändigt att avverkningarna ökar i sådan omfattning att det vid en kommande högkonjunktur för skogsindustrin inte skall behöva göras några produktionsbegränsningar till följd av virkesbrist. Enligt utskottets mening måste det undvikas att vi på nytt hamnar i en bristsituation när det gäller skogsindustrins råvaruförsörjning. Med den avverkningspotential vi har är det oförsvarligt att importera virke till höga priser för att något så när kunna utnyttja avsättningsmöjligheterna för skogsindustriprodukter. Inte heller kan vi på nytt tillåta oss att mista stora exportinkomster och försvaga skogsnäringens viktiga roll för sysselsättning och regionalpolitik av den anledningen att avverkningsmöjligheterna inte utnyttjas fullt ut.

En avverkningskyldighet av det slag jordbruksministern föreslagit låter sig enligt utskottets mening väl förena med 1979 års skogspolitiska beslut. Av det beslutet följer att skogen och skogsmarken är en viktig nationell resurs. Det är ett samhällsintresse att den utnyttjas rationellt och riktigt. Senast i 1979 års skogsvårdslag har det slagits fast att skogsmarken skall skötas så att den varaktigt ger en hög och värdefull virkesavkastning. De allra senaste åren har visat att det fordras ytterligare åtgärder från samhällets sida för att alla skogsägare skall leva upp till den bestämmelsen.

Av det anförda följer att utskottet biträder regeringens förslag om avverkningskyldighet och avstyrker motionerna 2303, 2324 och 2326 i motsvarande delar. Det bör i sammanhanget påpekas att argumenteringen mot lagförslaget i några av motionerna delvis bygger på felaktiga eller missvisande slutsatser rörande innebörden av den föreslagna avverkningskyldigheten. I specialmotiveringen till den aktuella bestämmelsen (se prop. 145 s. 22–25) anges utförligt hur denna är avsedd att tillämpas. Härav framgår att en betydande flexibilitet i den praktiska tillämpningen är både möjlig och önskvärd. Bl. a. framhålls att utrymme ges för s. k. värdeproduktion under ett antal år efter det att ett bestånds lägsta tillåtna slutålder har uppnåtts. Utskottet anser att, genom att en viss minsta andel slutavverkningsbar skog inte berörs, enkla regler kan tillskapas som möjliggör produktion av värdefullt sågtimmer. Enligt jordbruksministern bör vidare skogsägarna ges möjlighet att förlägga avverkningarna så att de passar med konjunkturen för skogsindustrin och därmed dess efterfrågan på virke (s. 25). Möjligheter bör finnas att medge undantag från kravet på minimiav-

verkning. Ett motiv för undantag bör kunna vara att slutavverkningskravet omfattar bestånd med mycket hög värdeproduktion. Ett annat godtagbart skäl för undantag bör vara att avverkningen är så liten att den av ekonomiska skäl bör ske i samverkan med någon granne som först inom något år planerar att avverka. Ett tredje skäl är de särskilda hänsyn till naturvårdens intressen som berörts i den allmänna motiveringen. Framför allt i motionerna 2324 och 2326 förekommer uttalanden som tyder på att den del av propositionen som behandlar tillämpningen av de föreslagna bestämmelserna förbigått motionärerna.

Utskottet biträder vidare förslaget om införande av en gallringsskyldighet i 9 § skogsvårdslagen. Propositionen innebär i denna del en viktig och angelägen komplettering av skogsvårdslagen såvitt avser de skogliga myndigheternas möjligheter att främja ett aktivt skogsbruk. Som i propositionen anförts bör gallringsskyldigheten avse den yngre skogen som inte har blivit röjd i rätt tid eller på rätt sätt. Det anförda innebär att utskottet avstyrker motionerna 2303, 2324 och 2326 i motsvarande delar. Vad särskilt beträffar motion 2326, vari som enda motiv för avslagsyrkande hänvisas till den i 9 § upptagna röjningsskyldigheten får utskottet påpeka att en bestämmelse om gallringsskyldighet tar sikte på just de fall där röjning ej har utförts i tid och där de skogliga myndigheterna i dag saknar tillräckliga möjligheter att ingripa.

Utskottet avstyrker vidare förslagen i motion 2330 (vpk) att gallringsskyldigheten bör göras generell och att en allmän skyldighet att följa skogsvårdsstyrelsernas gallringsmallar alltid skall gälla.

I motion 2330 förs vidare fram yrkanden om en översyn av 6 § skogsvårdslagen, om åtgärds paket för skogsvård samt att regeringen ges till känna vad som i övrigt anförts i motionen (yrkandena 4, 7 och 9). I fråga om 6 § skogsvårdslagen framhåller motionärerna att paragrafens nuvarande utformning gör denna i det närmaste verkningslös. Att överårighet inträder först när beståndets ålder med 60 % överstiger lägsta tillåtna slutavverkningsålder torde enligt motionen i många fall innebära ett slöseri med markens virkesproducerande förmåga. Tillämpningsföreskrifterna bör kunna göras mer flexibla utan att man tummar på den lägsta slutavverkningsåldern eller värdetillväxten.

Ett åtgärds paket för skogsvård skulle enligt motionen bidra till att minska arbetslösheten i bl. a. skogskommunerna. Samtidigt som människor går arbetslösa finns ett stort behov av arbetsinsatser inom skogsvården, såsom plantering, röjning, gallring och stamkvistning m. m. Genom att bilda "skogsvårdscentra" i berörda kommuner skulle man kunna uppnå positiva resultat för både skogsnäringen och sysselsättningen.

Utskottet erinrar om att 6 § skogsvårdslagen så sent som under föregående riksmöte ändrades i syfte att öka förutsättningarna för paragrafens

tillämpning (JoU 1981/82:26). Det kan tilläggas att förslaget om avverkningsskyldighet enligt den nya lydelsen av 14 § (se ovan) delvis får funktionen av ett komplement till det förstnämnda stadgandet. Utskottet är bl. a. med hänsyn härtill inte berett att förorda någon översyn av 6 § skogsvårdslagen och avstyrker därför yrkande 4 i motion 2330.

Önskemålet i nämnda motion om ökade skogsvårdsinsatser i skogskommunerna kan i viss utsträckning anses tillgodosett genom förslagen i proposition 1982/83:120 om utveckling i Norrbotten. I detta sammanhang konstaterades bl. a. att skogsbruket kan ge värdefull sysselsättning i glesbygden, och utbudet av råvara till industrin kan ökas. Förutom det generella stödet till skogsbruket i Norrlands inland har särskilda satsningar gjorts på skogsbruket i Norrbotten. Erfarenheterna härav är goda. I den nu aktuella propositionen föreslås att bidragsramen för särskilda skogsvårdsåtgärder inom det skogliga området ökas med 10 milj. kr. Över huvud taget syftar de nu behandlade förslagen till att åstadkomma en ökad aktivitet i skogsbruket, vilket bör få positiva effekter för både skogsvården och sysselsättningen. Tilläggas bör att den typ av insatser som motionären efterlyser också görs inom ramen för det regionalpolitiska länsplaneringsarbetet. Inom ramen för glesbygdstödet utgår statligt bidrag till sysselsättningsfrämjande åtgärder i glesbygd. Det s. k. IKS-stödet (intensifierade kommunala sysselsättningsinsatser) torde t. ex. vara tillämpligt i åsyftade sammanhang. En betydande del av anslaget till beredskapsarbeten avser vidare projekt inom skogsbruket. Utskottet anser mot bakgrund av vad nu anförts att syftet med motionen i berörd del bör kunna tillgodoses utan någon särskild framställning från riksdagens sida.

Vad beträffar yrkande 9 i motion 2330 (tillkännagivande av vad som i övrigt anförs i motionen) synes i någon mån oklart vilka delar av motionen som åsyftas härmed. Troligtvis åsyftas i första hand ett inledande avsnitt i motionen som bl. a. innehåller både beskrivningar och värderingar av skogspolitiken och dess tillämpning, läget på skogsodlings- och röjningssidan, värdet av stamkvistning m. m., virkesförsörjningen, ägarstrukturen och en mängd andra frågor på skogspolitikens område. Motionen innehåller i denna del givetvis en hel del synpunkter som förtjänar att prövas närmare i det fortsatta utredningsarbetet resp. i den praktiska tillämpningen. Bifall till motionen i angiven del skulle emellertid innebära att riksdagen reservationslöst godkänner samtliga de synpunkter och uttalanden som kan anses hänförliga till yrkandet i fråga, vilket enligt utskottets mening vore en alltför långtgående åtgärd. Utskottet föreslår att motionen i denna del ej föranleder någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Skogsbruksplaner

En skogsbruksplan är en beskrivning i ord, siffror och bild av en skogsfastighets eller brukningsenhets utseende och behovet av åtgärder på den. Skogsbruksplaner har upprättats sedan lång tid tillbaka och deras innehåll

varierar starkt med ålder och konstruktör. De planer som har tillkommit efter 1979 års skogspolitiska beslut har fått en enhetligare utformning. Det beror bl. a. på att statsmakterna har ställt som villkor för att statsbidrag till skogsvård skall lämnas att skogsbruksplan upprättas enligt föreskrifter som skogsstyrelsen meddelar.

Skogsbruksplanen är inte någon exakt beskrivning av hur och när skogsvårdsåtgärder och avverkning skall göras. En anledning härtill är att planen med hänsyn bl. a. till kostnaderna för den bör kunna utnyttjas under något decennium. Under denna tid sker lätt sådana opåräknade förändringar att en plan med ett exakt program skulle förlora sitt värde helt eller delvis. Det åtgärdsprogram som anges i planen är därför i stor utsträckning rekommendationer hänförliga till vissa tidsperioder.

Från socialdemokratiskt håll har man i flera år krävt att alla skogsfastigheter av betydelse skall ha en skogsbruksplan. Det är nu enligt jordbruksministern dags att detta krav förverkligas. I propositionen föreslås att det i skogsvårdslagen införs en särskild bestämmelse med innebörden att det för varje brukningsenhet skall finnas en skogsbruksplan med riktlinjer för skogens skötsel på enheten. Planen bör upprättas enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Det innebär att statsmakterna skall lägga fast de minimikrav som bör ställas på skogsbruksplanen i fråga om innehåll och kvalitet. Minimikravet i fråga om en skogsbruksplans innehåll bör vara att den skall beskriva brukningsenheten på sådant sätt att skogsägaren utan svårighet kan tillämpa skogsvårdslagens avverknings- och skogsvårdskrav på de olika delarna av enheten. Vidare är det lämpligt att de begränsningar i utnyttjandet av brukningsenheten som eventuellt gäller med anledning av förordnanden enligt naturvårdslagen anges i planen. Även andra restriktioner från naturvårdssynpunkt eller annan allmän synpunkt, t. ex. med hänsyn till renskötseln, som kan gälla för brukningsenheten bör framgå av planen. Med hänsyn till de kostnader som är förknippade med planen men främst mot bakgrund av de planeringsresurser som kan påräknas bör planerna göras så enkla som möjligt utan att syftet med dem förfelas.

Planeringsunderlaget för skogsägaren varierar normalt med skogsinnehavets storlek. Så t. ex. har storskogsbruket som regel detaljerade indelningssystem för sina skogar kopplade till särskilda planeringsinstrument. Det är enligt jordbruksministern självklart att skogsföretag som har sådant planeringsunderlag bör undantas från det generella kravet på skogsbruksplan av det slag som beskrivits i det föregående. Vidare är det inte rimligt att för de allra minsta brukningsenheterna ställa krav om en sedvanlig skogsbruksplan. För dessa bör en enkel förteckning över behövliga skötselåtgärder och lämpliga avverkningar kunna accepteras. En bestämmelse som möjliggör undantag från det generella kravet bör därför finnas.

Bestämmelsen om skogsbruksplan bör enligt förslaget tas in som en ny paragraf (21 a §) i skogsvårdslagen.

Förslaget om lagstadgad skyldighet att upprätta skogsbruksplaner avstyrks i motionerna 2303 (fp), 2324 (m) och 2326 (c). I de två sistnämnda motionerna vitsordas visserligen skogsbruksplanernas värde som planeringsunderlag för en aktiv skogsvård. Någon ovilja från fastighetsägarnas sida att upprätta planer finns emellertid inte, och anledning saknas enligt motionerna att göra planerna obligatoriska. För mindre fastigheter bör f. ö. en enkel åtgärdsförteckning vara tillräcklig. Enligt yrkande 3 i motion 2326 bör de s. k. ÖSI-planerna hållas på en mycket översiktlig nivå. I annat fall kan statsbidrag till sådan planläggning komma att överföras till skogsbruksplaner och skogsvårdsstyrelserna kan den vägen erhålla monopol på upprättande av skogsbruksplaner, vilket enligt motionen inte är önskvärt.

I motion 2327 (m) anförs att skogsbruksplanen är ett viktigt instrument för att planera skogsskötseln på enskilda fastigheter, varför upprättandet av sådana planer bör stimuleras. Att införa skyldighet för varje fastighet, oavsett storlek, att upprätta skogsbruksplan är dock enligt motionen inte ändamålsenligt. Resurserna för att upprätta sådana planer bör under överskådlig tid satsas på fastigheter med väsentligt högre årlig tillväxt än 200 m³sk. För de små fastigheterna är enkla förteckningar helt tillfyllest. Vidare bör det enligt motionen komma till klart uttryck att skogsbruksplan skall kunna upprättas av såväl enskilda som organisationer och statliga myndigheter. Den översiktliga skogsinventeringen bör i konsekvens härmed samordnas med fastighetsvis skogsbruksplanläggning.

Utskottet delar jordbruksministerns bedömning att det för alla skogsfastigheter av betydelse bör krävas att det finns en skogsbruksplan. En sådan plan är en förutsättning för ett aktivt skogsbruk i fråga om både skogsvård och avverkning. Skogsbruksplanen ger ägaren till fastigheten den grundläggande informationen om fastigheten och om hur samhällets krav i det enskilda fallet lämpligen bör tillgodoses. Utan en skogsbruksplan kan dessa krav ofta te sig meningslösa eller abstrakta. Utskottet tillstyrker förslaget att i skogsvårdslagen införs en bestämmelse om skyldighet att upprätta skogsbruksplan. Som framgår av redogörelsen ovan möjliggörs vissa undantag från det generella kravet. Det kan tilläggas att det i dag inte föreligger någon ensamrätt för skogsvårdsstyrelserna på upprättande av skogsbruksplaner och att det enligt vad utskottet inhämtat inte heller är regeringens avsikt att införa någon sådan ensamrätt. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet de aktuella motionerna i den del avslag yrkats på förslaget om obligatoriska skogsbruksplaner.

Vad i motionerna i övrigt anförts om sådana planer är ej av beskaffenhet att böra föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Skogsbesprutning

Användningen av bekämpningsmedel i skogsbruket har varit en av de mest uppmärksammade och debatterade miljöfrågorna under många år.

Debatten har framför allt inriktats på spridningen från luften av lövbekämpningsmedel. För användningen av alla slags bekämpningsmedel har det sedan lång tid tillbaka funnits restriktioner i lagstiftningen. Sedan år 1975 regleras användningen av bekämpningsmedel i skogsbruket främst genom lagen (1973: 329) om hälso- och miljöfarliga varor och kungörelsen (1973: 334) i samma ämne. Denna lagstiftning innebär att spridningen har kringgärdats med långtgående säkerhetsföreskrifter. Kontrollen har under åren successivt skärpts bl. a. genom olika tillämpningsföreskrifter från produktkontrollnämnden.

Frågan om spridning av bekämpningsmedel mot lövsly har under senare år vid flera tillfällen behandlats av riksdagen (se prop. s. 18–19). I mars 1982 fattade riksdagen beslut om den lag som nu gäller (JoU·1981/82: 22). Denna lag – lagen (1982: 242) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark – trädde i kraft den 1 januari 1983.

Jordbruksministern anför för sin del att gällande lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark inte står i överensstämmelse med regeringens syn på användningen av kemiska bekämpningsmedel inom skogsbruket. Lagstiftningen ger inte kommunerna ett tillräckligt starkt inflytande över medlens användning i skogsbruket. Varje kommun måste ges möjlighet att säga nej till skogsbesprutning inom sitt område, vilket innebär att röjning med mekaniska metoder i stället måste användas.

Dessutom ger lagen med dess vittgående dispensmöjligheter utrymme för godtyckliga bedömningar. I lagen anges inte tillräckligt klart hur dispensgivningen skall ske och lagen medger dispens från spridningsförbudet i fråga om all skogsmark. Detta leder till betydande osäkerhet för såväl dem som slår vakt om miljö- och rekreationsintressena som dem som hävdar skogsbrukets behov av att använda bekämpningsmedel. Varje form av meningsfull planering omöjliggörs, vilket är olyckligt både för skogsbruket och miljövärden. Enligt jordbruksministern är det av största vikt att skogsbruket för sin långsiktiga planering och för genomförande av nödvändiga avverknings- och återväxtåtgärder får klara besked om förutsättningarna för kemisk lövslybekämpning på längre sikt.

Den principiella utgångspunkten för en lagstiftning på området måste vara att kemiska medel skall användas i så begränsad utsträckning som möjligt i skogsbruket. Lagen bör därför utgå från ett generellt förbud mot spridning av lövbekämpningsmedel.

Lagförslaget innebär till en början att kommunerna ges rätt att bestämma inom vilka områden skogsbesprutning skall vara helt förbjuden. Kommunerna har enligt propositionen den bästa möjligheten att med utgångspunkt i de lokala förutsättningarna bedöma om skogsmarken i fråga har sådan betydelse för friluftslivet, naturvärden, lokalbefolkningens trivsel och andra lokala allmänna intressen att spridning av bekämpningsmedel inte bör få ske. Kommunerna bör inom ramen för den översiktliga fysiska planeringen bestämma de områden där användningen av lövbekämpnings-

medel skall vara totalförbjuden. Besluten om förbudsområdenas omfattning bör fattas av kommunfullmäktige. Ett sådant beslut kan enligt en allmän kommunalrättslig princip inte överklagas på annat sätt än genom s. k. kommunalbesvär. Genom den föreslagna ordningen garanteras ett totalt lekmannainflytande över beslutet om för vilka områden totalförbudet skall gälla.

För övrig skogsmark inom en kommun, som inte kommer att omfattas av totalförbudet, föreslås ett generellt förbud mot spridning av lövbekämpningsmedel gälla. Av främst arbetarskyddsskäl bör förbudet även omfatta fickning och andra s. k. selektiva bekämpningsmetoder. Det bör dock finnas möjlighet att medge undantag från det generella spridningsförbudet. Frågor om undantag bör prövas av skogsvårdsstyrelsen.

Vid prövningen av undantag bör skogsvårdsstyrelsen göra en samlad bedömning av alla de omständigheter som är av betydelse från skogsbruks- och arbetarskyddssynpunkt. För att dispens skall kunna lämnas bör således gälla dels att lövslybekämpning är nödvändig för att skogsvårdslagens krav i fråga om tryggheten av skogens återväxt skall uppfyllas, dels att omständigheterna är sådana att mekanisk röjning inte rimligen kan komma i fråga. Vad som är rimligt får bestämmas på grundval av en samlad bedömning av alla för det enskilda fallet betydelsefulla omständigheter. Det gäller bl. a. det geografiska läget, terrängförhållandena samt tillgången på arbetskraft som kan utföra röjning med mekaniska metoder. Det är också viktigt att arbetarskyddsaspekterna i fråga om möjligheterna att röja med mekaniska metoder beaktas vid denna bedömning. Innan skogsvårdsstyrelsen beslutar i ett dispensärende bör därför de fackliga organisationerna höras. Jordbruksministern avser att senare föreslå regeringen att uppdraga åt skogsstyrelsen att meddela allmänna råd till ledning för skogsvårdsstyrelsernas dispensprövning.

Föreskrifterna om spridning av lövbekämpningsmedel bör enligt förslaget tas in i en särskild lag som skall ersätta den nu gällande lagen om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark. I likhet med nuvarande förbudslag avses den nya lagen gälla vid sidan av bl. a. lagstiftningen om hälso- och miljöfarliga varor. Det innebär bl. a. att prövningen av ett bekämpningsmedels hälso- och miljöfarlighet och av metoder m. m. får göras på vanligt sätt av produktkontrollnämnden och arbetarskyddsstyrelsen.

I lagen tas även in bestämmelser om besvär över skogsvårdsstyrelsens beslut. Ett sådant beslut bör sålunda kunna överklagas till skogsstyrelsen. Skogsstyrelsens beslut bör kunna överklagas till regeringen.

Lagen föreslås också innehålla påföljdsbestämmelser. Några särskilda tillsynsbestämmelser utöver dem som gäller enligt lagen om hälso- och miljöfarliga varor torde inte vara erforderliga.

Som tidigare anförts föreslås att den nu föreslagna förbudslagen skall omfatta selektiva bekämpningsmetoder. Förbudet enligt den nu gällande

lagen (1982: 242) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark omfattar inte dessa metoder. Det är enligt jordbruksministern angeläget att förbudet enligt den gällande lagen snarast utvidgas till att omfatta även dessa metoder. Han föreslår därför att 1 § i nuvarande förbudslag ändras i enlighet härmed.

I motionerna 2303 (fp) och 2326 (c) yrkas avslag på förslaget om ny lag om spridning av bekämpningsmedel och på förslaget om ändring av nu gällande lag. I motion 2324 (m) yrkas avslag på förslaget till ny lag och bifall till ett i motionen framlagt lagförslag som överensstämmer med alternativ 2 i förslaget från kommittén om användning av kemiska medel i jord- och skogsbruket (Ds Jo 1980: 11). Detta alternativ innebär en delegering av beslutsfattandet rörande kemisk lövslybekämpning till lokal nivå på sådant sätt att kommunerna, inom ramen för sin fysiska planering, fastställer vilka områden som är känsliga från miljövårds- och friluftslivsynpunkt. Inom sådana områden har kommunerna möjlighet att förbjuda besprutning. Alternativet innebär också att skogsvårdsstyrelserna kan vägra tillstånd till besprutning på objekt där manuell lövslybekämpning lämpligen kan ske.

I motion 2328 (m) yrkas ett tillägg till 2 § andra stycket i regeringens lagförslag som innebär att ett medgivande av undantag skall kunna förenas med de villkor som behövs för både naturmiljön "*och rennärings*". Enligt yrkande 2 i samma motion bör ett handlingsprogram för rennäringsen avvakts innan ställning tas till avverkning i de fjällnära områdena. Vidare hemställs om ett riksdagsuttalande att sameby bör ha besvärsmätt över beslut av skogsvårdsstyrelse/skogsstyrelsen om besprutning. I motion 2303 (yrkande 4) yrkas på motsvarande tillägg om hänsyn till rennäringsen till nu gällande lag såvitt avser dispensprövningen enligt 2 § första punkten.

I motion 2331 (vpk) framläggs ett lagförslag som innebär totalförbud mot spridning av bekämpningsmedel över skogsmark. I andra hand yrkas ett tillägg till 2 § lagförslaget med samma innebörd som enligt motion 2328 ovan.

I motion 2332 (m) yrkas att metoder som innebär att enskilda trädstammar behandlas med bekämpningsmedel (s. k. fickning m. m.) även i fortsättningen skall vara undantagna från lagens tillämpningsområde.

Utskottet ansluter sig till de i propositionen redovisade synpunkterna rörande nackdelarna med den nu gällande lagen om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark. Bl. a. måste understrykas att lagstiftningen inte ger kommunerna ett tillräckligt starkt inflytande över bekämpningsmedelns användning i skogsbruket. De vittgående dispensmöjligheter som lagen inrymmer leder lätt till godtyckliga bedömningar. Som jordbruksministern anför har den nu gällande lagstiftningen sådana brister att den måste omarbetas. Utskottet instämmer i vad som i propositionen anförts

om de principiella utgångspunkterna för en ny lag om skogsbesprutning, vilka i korthet redovisats ovan. En av de viktigaste utgångspunkterna i förslaget är att kommunerna ges rätt att bestämma inom vilka områden skogsbesprutning skall vara helt förbjuden. Utskottet tillstyrker regeringens lagförslag och avstyrker motionerna 2303, 2324, 2326 och 2331 i motsvarande delar.

När det gäller fickning och andra selektiva bekämpningsmedel anser utskottet liksom jordbruksministern att det generella förbudet mot spridning av bekämpningsmedel, främst av arbetarskyddsskäl, bör omfatta även sådana metoder. Det kan tilläggas att forskning pågår på förevarande område och att det torde finnas visst utrymme för utveckling av metoder som kan accepteras från nu berörda utgångspunkter. Med det anförda avstyrker utskottet även motion 2332.

Vad därefter beträffar motionärernas krav om hänsynstagande till rennäringen i olika avseenden får utskottet anföra följande.

Enligt nu gällande lag om spridning av lövslybekämpningsmedel handhar länsstyrelsen dispensprövningen. Anvisningar för lagens tillämpning har utfärdats av statens naturvårdsverk (SNV RR 1983: 2). Anvisningarna omfattar bl. a. riktlinjer för länsstyrelsernas bedömning av om spridning skall få ske över område där renskötsel bedrivs. I sådana fall skall särskild hänsyn tas till om spridningen kan ske utan skada för hälsa och miljö. För att skydda rennäringens intressen bör därför – såvida inte samtycke föreligger mellan samebyn och skogsägaren – länsstyrelsen inhämta lantbruksnämndens och samebyns synpunkter beträffande behandlingens betydelse från rennäringssynpunkt.

Av specialmotiveringen i proposition 145 (s. 29–30) framgår att de föreskrifter som behövs i anslutning till den nya lagen i första hand skall regleras med stöd av lagstiftningen om hälso- och miljöfarliga varor. Det finns därför enligt jordbruksministern inte anledning att i lagen särskilt ange rennäringens intressen. I sammanhanget framhålls att skogsvårdsstyrelsens prövning av dispensärenden förutsätts ske med beaktande av bl. a. de särskilda föreskrifter som utfärdats till skydd för rennäringens intressen. Skogsstyrelsen har, framhålls det, utfärdat allmänna råd om skogsbrukets hänsynstagande till rennäringen (SKSFS 1982: 2). Vidare bör enligt propositionen produktkontrollnämnden, på motsvarande sätt som har gällt t. o. m. utgången av år 1982, med stöd av kungörelsen (1973: 334) om hälso- och miljöfarliga varor meddela de ytterligare föreskrifter om spridning av bekämpningsmedel som behövs för att tillgodose rennäringens intressen.

Av dessa uttalanden framgår enligt utskottets mening med önskvärd tydlighet att hänsyn skall tas till rennäringens intressen vid tillämpningen av den nya lagen om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark. I likhet med jordbruksministern anser utskottet det inte nödvändigt att detta anges direkt i lagtexten. Motionerna 2328 yrkande 1 och 2331 yrkande 2 avstyrks således.

Beträffande besvärsrätten i samband med skogsvårdsstyrelsens eller skogsstyrelsens dispensprövning får utskottet framhålla att denna fråga får bedömas enligt allmänna förvaltningsrättsliga principer. I fråga om samebys besvärsrätt torde således gälla att den sameby som berörs av beslutet har rätt att föra talan mot beslutet. Någon generell besvärsrätt för angivna rättssubjekt kan däremot inte anses föreligga. Med det anförda föreslår utskottet att motion 2328 yrkande 2 i motsvarande del lämnas utan vidare åtgärd.

I sistnämnda motionsyrkande tas även upp frågan om avverkning i de fjällnära områdena. Enligt motionen bör ett handlingsprogram för rennäringen avvaktas innan ställning tas till frågan om avverkning inom sådana områden.

Utskottet har tidigare, vid behandlingen av vissa frågor rörande skogsavverkningen ovanför skogsodlingsgränsen, fäst uppmärksamheten på att en särskild samrådsgrupp för skogsbrukets hänsynstagande till rennäringen utarbetat en samrådsmodell som innebär att storskogsbruket inom renskötselområdet förutom planerade avverkningar även anmäler skogsvårdsåtgärder till resp. skogsvårdsstyrelse, som i sin tur sammanställer uppgifterna och distribuerar dem till resp. sameby. På grundval härav sker sedan samråd mellan skogsägarna och samebyarna. Vidare har hänvisats till av skogsstyrelsen utarbetade allmänna råd för skogsbrukets hänsynstagande till rennäringen (se ovan).

Enligt vad utskottet erfarit har den nyssnämnda samrådsgruppens mandatperiod löpt ut vid årsskiftet 1982-1983. Lantbruksstyrelsen har i en framställning till skogsstyrelsen föreslagit att det i stället bildas en referensgrupp under skogsstyrelsens huvudmannaskap, med i huvudsak samma sammansättning. I en skrivelse till utskottet från Svenska samernas riksförbund (SSR) har påpekats att någon samrådsgrupp för angivna frågor till följd av lantbruksstyrelsens beslut inte längre existerar. Det organ som både regering och riksdag fäst stort avseende vid har således genom styrelsens ställningstagande tagits bort.

Utskottet anser det för sin del angeläget att en fortsatt positiv utveckling sker i fråga om kontakterna mellan rennäringen och skogsnäringen. Det bör i första hand ankomma på de berörda myndigheterna att i samråd med rennäringens representanter ta ställning till under vilka former det fortsatta samarbetet bör ske. Utskottet förutsätter att man kommer att finna former för ett fortsatt effektivt samrådsförfarande utan något särskilt initiativ från riksdagens sida.

Med det anförda föreslår utskottet att motion 2328 yrkande 2 i nu berörd del lämnas utan vidare åtgärd.

Anslagsfrågor

Anslag till skogsstyrelsen och skogsvårdsstyrelserna m. m.

Regeringens förslag om anslagsanvisning under D 1. Skogsstyrelsen och D 2. Skogsvårdsstyrelserna (prop. 1982/83: 100 bil. 11 s. 43–46, prop. 1982/83: 145 s. 31) tillstyrks av utskottet.

Under D 3. Skogsvårdsstyrelserna: Myndighetsuppgifter föreslås i proposition 145 (s. 32) en uppräknig med 10 milj. kr. av det i budgetpropositionen föreslagna anslaget. Sammanlagt skulle anslaget därmed uppgå till 125 962 000 kr. *Uppräkningen motiveras med att det omedelbara behovet av ett aktivare skogsbruk som förordats i proposition 145 kräver ett ökat engagemang för skogsvårdsstyrelserna i form av information samt rådgivning och tillsyn i direkt kontakt med skogsägarna. Mot bakgrund härav föreslås att skogsvårdsstyrelserna tillförs medel för ytterligare ca 7000 tjänstgöringsdagar utöver vad som tidigare beräknats.*

Utskottet, som i det föregående biträtt regeringens förslag om insatser för ett aktivare skogsbruk m. m., tillstyrker förslaget om anslagsanvisning till skogsvårdsstyrelserna. Den under allmänna motionstiden väckta motionen 1470 (vpk), vari yrkas en höjning av anslaget med 15 milj. kr., blir därmed till stor del tillgodosedd, vilket också framhållits i motion 2330. Likaså avstyrker utskottet de följdmotioner – motion 2303 yrkande 5 och motion 2324 yrkande 4 – vari yrkas avslag på den i proposition 145 förordade anslagshöjningen.

Under D 4. Skogsvårdsstyrelserna: Frö- och plantverksamhet har utskottet funnit det lämpligt att behandla några motioner som tar upp frågor som berör skogsvårdsorganisationens plantskolor och skogsstyrelsens handläggning av skogsplantproduktionen.

I två motioner framställs yrkanden att vissa nedläggningshotade skogsplantskolor bör bibehållas. Enligt motion 643 är det angeläget att plantproduktionen i södra Sverige inriktas mot den större volym plantor som enligt skogsutredningen erfordras inom en snar framtid. Motionärerna anser att Furuby plantskola i Jönköpings län bör behållas att byggas ut. I motion 1468 framhålls att betydande investeringar gjorts vid plantskolan i Ljungskog under de senaste åren. Där finns även en fröklänga med stor kapacitet. Enligt motionären bör en plantskola finnas kvar i södra Älvsborgs län.

Riksdagen beslöt år 1981 att omorganisera skogsvårdsstyrelserna (prop. 1980/81: 136, JoU 1980/81: 25, rskr 1980/81: 295). Beslutet innebar bl. a. en betoning av skogsstyrelsen och skogsvårdsstyrelserna som en samlad skogsvårdsorganisation med gemensamt mål. I fråga om frö- och plantverksamheten gavs den statliga skogsvårdsorganisationen som sådan och inte de enskilda skogsvårdsstyrelserna till uppgift att, i den utsträckning det behövs med hänsyn till andra producenters produktion, tillgodose skogsbrukets behov av skogsodlingsmaterial av sådant slag som behövs

för att riktlinjerna för skogspolitiken skall kunna följas. Enligt de i sammanhanget beslutade riktlinjerna bör plantproduktionsverksamheten vara självbärande.

Utskottet får med anledning av de nu behandlade motionerna anföra att överväganden pågår inom skogsvårdsorganisationen om en strukturplan för skogsplantaskolorna. I denna plan förutses en viss koncentration av verksamheten. Med anledning av ett likartat motionsyrkande framhöll utskottet vid förra årets budgetbehandling att det kan bli nödvändigt att driva vissa plantskolor under längre tid än vad som förutsattes i den strukturplan som skogsstyrelsen då arbetade med. Utskottet förutsatte att vikten att undvika kapitalförstöring beaktas vid strukturplanens genomförande. Ansvar för härför låg emellertid på skogsstyrelsen. Enligt utskottets bedömning borde motionen icke föranleda någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida. Detta blev också riksdagens beslut.

Utskottet finner icke skäl att nu avvika från den bedömning som redovisades i fjol. Motionerna avstyrks således.

Det förhållandet att skogsstyrelsen både producerar skogsplantor och kontrollerar plantproduktionen uppmärksammas i motion 1442. Motionärerna ifrågasätter om den dubbelroll skogsstyrelsen spelar inom området *medger en fri konkurrens på marknaden*. De anser att det finns skäl att se till att producenter vilka utan egen skogsmark producerar plantor inte drabbas av en oförskyld konkurrensbegränsning framgent.

I samband med det i det föregående omnämnda beslutet om omorganisation av skogsvårdsstyrelserna våren 1981 framhöll utskottet med anledning av en motion att det är viktigt att det blir en klar gränsdragning mellan skogsstyrelsens myndighetsfunktion och styrelsens kommersiella verksamhet i frö- och plantproduktionen. Utskottet förutsatte att utformningen av skogsstyrelsens verksamhet i berörda hänseenden skulle komma att bli sådan att en intressekonflikt mellan de två funktionerna inte skulle behöva uppkomma. Enligt vad utskottet nu inhämtat har också en uppdelning mellan de olika funktionerna gjorts inom styrelsen, så att personer – utom generaldirektören – som verkar inom det ena området icke har inflytande på det andra. Utskottet finner att den uppdelning av verksamheten som sålunda genomförts synes ägnad att i stor utsträckning tillgodose syftet med motion 1442. Utskottet finner sig mot den bakgrunden inte böra påkalla någon särskild åtgärd med anledning av motionen.

Förslaget om anslagsanvisning under ovan behandlad punkt samt under punkt D 5 Skogsvårdsstyrelserna: Investeringar tillstyrks av utskottet.

Bidrag till skogsvård m. m.

Proposition 145 inleds i denna del med en utförlig redovisning av det statliga stödet till skogsvården (s. 35f.). Enligt jordbruksministern visar redovisningen att det finns all anledning att förenkla stödet och göra en utmönstring av vissa stödformer. En första åtgärd bör vara att slopa

samtliga tidsbegränsade stöd. Tidsbegränsade stöd snedvrider planeringen inom skogsbruket, kan ge effekter i felaktig tid och vållar stort administrativt besvär för skogsvårdsmyndigheten. Genom att man slopar vissa stödformer försvinner dessutom en föråldrad stödområdesgräns. En sådan förenkling ger även bättre överskådlighet för alla berörda parter. Överlappande stödformer slopas. Därtill kommer att ytterligare ett mål nås, nämligen att så långt det är rimligt minska differentieringen mellan olika ägargrupper. När det gäller klenvirkesstödet hänvisar jordbruksministern till skogsstyrelsens bedömning att verksamheten nu bör kunna fortgå utan statligt stöd.

Av de återstående stödformerna finns det ytterligare två som bör utmönstras. Härmed avses bidragen till täckning av förluster i samband med avverkning av glesa skogar och gallring. Det förstnämnda blir i stort sett aldrig aktuellt, det senare har utnyttjats i mycket obetydlig omfattning.

Slutligen föreslås att bidraget till skogsbruksplaner slopas. Detta bidrag utgör numera en obetydlig stimulans. Därtill kommer att förslaget om skyldighet att inneha skogsbruksplan gör det onödigt att behålla ett strikt stimulansmedel för ändamålet. Genom att de översiktliga skogsinventeringarna utgör underlag för skogsbruksplaner kommer kostnaderna för planerna att indirekt subventioneras. För s. k. naturvårdsinriktade skogsbruksplaner bör bidrag dock kunna utgå även i fortsättningen. Sådana bidrag bör belasta rambeloppet för de översiktliga inventeringarna.

Återstående bidragsformer föreslås bibehållna, med vissa ändringar som redovisas närmare i propositionen, s. 38.

Sammanfattningsvis innebär regeringens förslag en väsentlig förenkling av det statliga stödet till skogsvård genom en halvering av antalet stödformer och en minskad differentiering mellan olika kategorier av ägargrupper. Utskottet biträder därför regeringens förslag i fråga om det statliga ekonomiska stödet till skogsvård m. m. och tillstyrker likaså förslaget om anslagsanvisning under förevarande punkt. Härav följer att utskottet avstyrker motion 2329 (c), vari förordas att de tidsbegränsade stödformerna bibehålls ytterligare ett budgetår, t. o. m. budgetåret 1983/84.

Yrkandet i motion 1596 (c) att det s. k. klenvirkesstödet bör avskaffas med utgången av innevarande budgetår är tillgodosett genom förslaget om slopande av tidsbegränsade stödformer, som bl. a. omfattar klenvirkesstödet. Motionen påkallar således ingen ytterligare åtgärd.

Under D 7. Stöd till byggande av skogsvägar föreslås i proposition 145 (s. 40–41) bl. a. att bidragsramen för skogsvägbyggnadsföretag i det skogliga stödområdets inre zon ökas med 5 milj. kr. under en treårsperiod. För budgetåret 1983/84 föreslås en bidragsram om sammanlagt högst 55 milj. kr. för byggande av skogsvägar. Lånegarantiramen bör enligt förslaget omfatta 11 milj. kr., och för utbetalningar under anslaget föreslås 50 milj. kr. anvisade.

Enligt motion 2330 kan storskogsbruket självt bära de kostnader som byggande av skogsvägar innebär. I de allra flesta fall finns en klar lönsamhet i att bygga skogsvägar i stora sammanhängande områden. Enligt motionen finns i detta sammanhang en möjlighet att spara och prioritera, vilket kan ske genom att bidrag till byggande av skogsvägar utgår endast till det privata skogsbruket. Till följd härav föreslås att anslaget minskas till 30 milj. kr.

Utskottet får erinra om att det för de skogsägarkategorier som åsyftas i motionen gäller vissa begränsningar i fråga om rätten att erhålla statligt stöd till byggande av skogsvägar. Enligt 17 § förordningen (1979: 792) om statligt stöd till skogsbruket får sådant stöd lämnas till staten, förvaltare av kyrklig jord eller juridiska personer endast under förutsättning att också andra ägare av skogsmark har del i vägföretaget eller att vägen har stor andel främmande trafik. Enligt vad utskottet erfarit innebär nämnda system vissa fördelar för de skogligen myndigheternas skogsvägsplanering så till vida att storskogsbruket, i den mån stöd utgår, kan inordnas i denna planering. Utskottet tillstyrker därför regeringens förslag under denna punkt och avstyrker motion 2330, yrkandena 2 och 3.

Under D 8. Främjande av skogsvård, föreslås i budgetpropositionen (bil. 11 s. 49) att anslaget till främjande av skogsvård m. m. räknas upp med 3 milj. kr. till sammanlagt 9 milj. kr. Uppräkningen, som enligt propositionen avser anslaget till tillämpad skogsproduktionsforskning, kan finansieras med tillgängliga skogsvårdsavgiftsmedel.

Utskottet tillstyrker den satsning på skogsproduktionsforskning som förslaget innebär och avstyrker således motion 1459 yrkande 5, vari yrkas att anslaget utgår med 6,5 milj. kr.

Övriga frågor

Under denna rubrik behandlar utskottet bl. a. ett antal under allmänna motionstiden 1983 väckta motioner, som tar upp strukturproblemen inom jord- och skogsbruket, hänsyn till naturvårdens intressen, utbildnings- och forskningsfrågor m. m.

Strukturfrågor m. m.

I motionerna 393, 636 och 2156 hemställs om åtgärder för att motverka s. k. utboäggande och passivt ägande av skogsfastigheter m. m. Enligt motion 636 bör framför allt ägarförhållandena i norra Älvsborgs län uppmärksammas i pågående utredning. I motion 2156 behandlas frågor om flerägande av jordbruksfastigheter i allmänhet mot bakgrund av problemen i samband med oskiftade dödsbon m. m.

Utskottet erinrar om att två särskilda kommittéer f. n. arbetar med frågor som har nära anknytning till strukturproblemen. Den ena, struktur-

utredningen för jord- och skogsbruket (Jo 1981:05), beräknas lämna sina förslag under hösten 1983. Utgångspunkten för kommitténs kommande förslag är att markägare av alla kategorier skall göras mer benägna att medverka till strukturförbättringar eller att avyttra sina fastigheter. Kommitténs förslag skall bl. a. syfta till att försvåra det passiva ägandet och förhindra att detta ökar. De regelområden som kommitténs arbete berör är främst fastighetsbildningslagstiftningen, förvärvslagstiftningen och skattelagstiftningen. Därvid övervägs t. ex. hur fastighetsregleringen skall kunna förenklas för att snabbare få en bättre struktur inom starkt ägosplittrade områden. Vidare undersöks hur den fortlöpande strukturrationaliseringen skall kunna göras mer effektiv genom ändringar i jordförvärvslagen och hur denna lag skall kunna utnyttjas för att motverka ägosplittring och försvåra andelsägande. På skatteområdet övervägs om ändringar kan göras för att t. ex. fördyra passivt ägande och ägandet av fastigheter som behövs för strukturrationalisering. En fråga på skatteområdet som särskilt studeras är om skattereglerna för de s. k. gemensamhetsskogarna motverkar bildandet av sådana.

Den andra kommittén av särskilt intresse i detta sammanhang är kommittén om ställföreträdare för dödsbo i vissa fall m. m. (Ju 1977:07). Kommittén har överlämnat delbetänkandet (SOU 1981:91) Ställföreträdare för fastighetsägare i vissa fall. Betänkandet har remissbehandlats. Vid den fortsatta beredningen av förslaget har det visat sig att kommitténs förslag om att det alltid skall utses ställföreträdare för vissa fastighetsägare skulle medföra alltför höga kostnader. En annan lösning på problemet har aktualiserats, nämligen att en ställföreträdare förordnas först sedan någon myndighet har begärt det. Vidare har det framstått som angeläget att överväga om inte ställföreträdaren bör ges större befogenheter än vad kommittén har förordat. Särskilt har då pekats på behovet av att ställföreträdaren får befogenhet att genomföra åtgärder som skogsvårdsstyrelsen har föreskrivit med stöd av skogsvårdslagen. Mot denna bakgrund har kommittén nyligen i tilläggsdirektiv (Dir. 1983:5) fått uppdraget att på nytt pröva frågan om ställföreträdare. Dessutom skall kommittén behandla frågan om avveckling av dödsbons innehav av jordbruksfastigheter. I uppdraget ingår att pröva om och hur jordförvärvslagen skall göras tillämplig på testamentsförvärv, förvärv av andel i dödsbo och förvärv genom arvskifte där två eller flera personer tillskiftas jordbruksfastighet. Kommittén skall redovisa sitt arbete före utgången av juni 1984.

Utskottet vill vidare hänvisa till att det i proposition 145 förs en ingående diskussion om problem med anknytning till fastighets- och ägarstrukturen inom skogsbruket (se s. 16–18). Jordbruksministern anför i detta sammanhang bl. a. att det står helt klart att ägosplittring, samägande, utboägande och hög medelålder hos skogsägarna blir ett allt större problem. Alla dessa förhållanden hindrar ett aktivt skogsbruk. Små eller splittrade fastigheter bildar för dåligt underlag för ett företagsekonomiskt intressant skogsbruk.

Det alltmer vanliga samägandet av fastigheter hindrar eller fördröjer rationella beslut och försvarar för myndigheterna att ingripa med råd och anvisningar samt förelägganden. Det blir alltmer vanligt att fastighetsägaren inte bor på fastigheten och att han inte är beroende av någon ekonomisk avkastning från den. Därigenom finns det inte heller något direkt intresse hos ägaren att bedriva ett aktivt skogsbruk. En stigande medelålder hos skogsägarna betyder ökade svårigheter för dem att själva vara aktiva i skogsbruket. Om det dessutom, som fallet varit under de allra senaste åren, råder brist på entreprenadtjänster blir effekten lägre aktivitet. Härtill kommer att en skogsägare som har för avsikt att snart överlåta sin fastighet normalt försöker spara av virkesförrådet till den nye ägaren.

De frågor som de båda kommittéerna behandlar är enligt jordbruksministern mycket viktiga för att få till stånd ett mera aktivt skogsbruk. I avvaktan på att frågorna blir lösta är det angeläget att skogsbruksåtgärder i samverkan stimuleras. Det kan ske inom ramen för den tillsynsverksamhet och uppdragsverksamhet som skogsvårdsstyrelserna f. n. bedriver. Det kan också ingå som ett led i storskogsbrukets och skogsägareföreningarnas verksamhet med inköp och förmedling av virke. Underlag för planering av samverkan kommer successivt fram i de översiktliga skogsinventeringarna och skogsbruksplanerna. I detta sammanhang vill jordbruksministern särskilt peka på hur angeläget det är att äldre skogsägare eller andra som inte har praktiska möjligheter att utföra avverkning eller skogsvård erbjuds tjänster av detta slag. Det bör sålunda ligga i bl. a. storskogsbrukets intresse att i det hänseendet utnyttja sina resurser på ett bättre sätt.

Utskottet ansluter sig till jordbruksministerns här redovisade överväganden angående strukturfrågorna inom skogsbruket m. m. De i propositionen gjorda uttalandena och den redovisade utredningsverksamheten bör i stor utsträckning kunna tillgodose syftet med motionerna 393, 636 och 2156 yrkande 3. Nämda motioner och motionsyrkande bör således inte föranleda någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Naturvårdshänsyn i skogsbruket m. m.

I motionerna 474, 629, 1010, 1097 och 1469 hemställs om olika åtgärder för att skydda landets urskogar och skog ovanför den s. k. skogsodlingsgränsen. Enligt motion 629 bör medel för säkerställande av urskogar tas av skogsvårdsavgiftsmedel (yrkande 2). Vidare anförs att urskogar inom domänreservat bör ombildas till naturreservat (yrkande 3). Enligt motion 1010 (yrkande 2) bör åtgärder vidtas för att avsätta såväl domänreservat som privata reservat till naturreservat. I motion 1097 (yrkande 11) föreslås ett riksdagsuttalande att den pågående inventeringen av urskogar påskynas och att ett bevarandeprogram utarbetas och genomförs.

I anslutning till det av riksdagen godkända 15-årsprogrammet för avveckling av glesa skogar hemställs i motionerna 1097, yrkande 13, och 2003 om åtgärder för att inventera och bevara vissa hagmarker och lövskogar.

I motionerna 997 och 1097, yrkande 12, yrkas åtgärder till skydd för s. k. ädellövskog.

Ett förslag om kollektiv finansiering av vissa naturvårdsinsatser förs fram i motion 1097, yrkande 14. Enligt motionen är det rimligt att skogsbruket kollektivt finansierar ett program för bevarande av den s. k. gammelskogen. Detta kan ske med en mycket marginell höjning av skogsvårdsavgiften.

I motion 635 föreslås att skogsstyrelsen får i uppdrag att följa upp föreskrifterna enligt 21 § skogsvårdslagen om hänsyn till naturvärden, med inriktning på skärpning av tillämpningen.

I den med anledning av proposition 145 väckta motionen 2330 (yrkande 8) berörs risken för konflikter med naturvårdsintressen i samband med en ökad avverkning och ett aktivare skogsbruk över huvud taget. Bl. a. anförs att statliga bidrag delvis kommit att satsas på avverkning av skyddsvärda lövskogar, hagmarker, skogsbryn o. d. En uppföljning och kartläggning måste ske beträffande avvecklandet av de s. k. 5:3-skogarna i förhållande till naturvårdsintressena. Vidare bör enligt motionen 21 § skogsvårdslagen med tillämpningsföreskrifter ses över mot bakgrund av den senaste tidens utveckling i skogsbruket. Åtgärder bör dessutom vidtas så att skogsvårdsstyrelsernas personal ges möjlighet till fortlöpande utbildning i natur- och miljövärd.

Utskottet vill inledningsvis hänvisa till uttalandena i proposition 145 (s. 8) att intensifierade insatser för ett aktivt skogsbruk och därmed också för en ökad avverkning naturligtvis i vissa fall kan innebära risk för konflikter med naturvårdens intressen. Jordbruksministern är emellertid angelägen att framhålla att stor hänsyn skall tas till naturvårdssynpunkterna vid utformningen och tillämpningen av olika åtgärder som syftar till att få till stånd ett mera aktivt skogsbruk. Enligt jordbruksministern är det möjligt att förena de skogspolitiska kraven med ett tillgodoseende av naturvårdsintressena. Dessa intressen kan t. ex. vara knutna till vissa fjällnära skogar och andra urskogslignande bestånd eller till särskilt intressanta områden angivna i länsstyrelsernas naturvårdsplaner.

Vad gäller frågan vilka möjligheter som finns att praktiskt hävda naturvårdens intressen i anslutning till skogsavverkningar erinras i propositionen om det generella kravet enligt skogsvårdslagstiftningen att i förväg anmäla varje slutavverkning av viss storlek till skogsvårdsstyrelsen. För att möjliggöra samråd mellan skogsägare och länsstyrelsen i naturvårdsfrågor får länsstyrelsen regelmässigt tillgång till alla anmälningar som hänför sig till de områden som länsstyrelsen själv har angett. Det kan t. ex. vara fråga om områden som har pekats ut i naturvårdsplaner och särskilda inventeringar eller där länsstyrelsen planerar förordande enligt naturvårdslagen. Vid tillämpningen av den nya avverkningsbestämmelsen skall givetvis hänsyn tas till naturvårdens intressen enligt 21 § skogsvårdslagen. Förslagen om en aktivare avverkning kan emellertid innebära att man i

flera fall kommer att tvingas att ta ställning i naturvårdsfrågan snabbare än vad som annars skulle vara fallet. Vid tillämpningen av de nu föreslagna reglerna om avverkningssskyldighet är det enligt jordbruksministern angeläget att skogsvårdsstyrelserna så långt möjligt beaktar de naturvårdsintressen som föreligger. Har restriktioner i fråga om slutavverkningen föreskrivits med stöd av naturvårdslagen följer av 4 § skogsvårdslagen att bestämmelsen om avverkningskrav inte blir tillämplig. Även då ett skogsområde i andra fall är av särskild betydelse från naturvårdssynpunkt bör undantag kunna ges från den föreslagna avverkningssskyldigheten. Bestämmelsen kräver verkställighetsföreskrifter som anger när ett område är av sådan betydelse. Jordbruksministern avser att senare föreslå regeringen att skogsstyrelsen får meddela sådana föreskrifter efter samråd med naturvårdsverket. I sammanhanget anförs vidare att skogsstyrelsen efter samråd med naturvårdsverket och riksantikvarieämbetet redan utarbetat ett handlingsprogram för hur naturvårdsfrågorna och kulturminnesfrågorna skall kunna beaktas i samband med avverkningar inom lågproducerande bestånd. Därvid har bl. a. upprättats en lista med kriterier för sådana typer av områden som kan vara av särskild betydelse från naturvårdssynpunkt.

När det gäller förutsättningarna för statligt stöd till skogsvård förutskickas i propositionen (s. 38) en ändring av förordningen om statligt stöd till skogsbruket enligt vilken det i förordningen skall anges att hänsyn till naturvårdens och andra allmänna intressen skall tas i samband med beslut om de stöd förordningen avser. Vidare anförs att bidraget till skogsvård i viss utsträckning bör kunna utnyttjas för att bekosta undersökningar av naturvärdena hos aktualiserade bidragsobjekt i samband med avveckling av glesa skogar, då osäkerhet om dessa värden råder.

Vad särskilt beträffar avverkning inom de fjällnära skogarna får utskottet erinra om att vissa härmed sammanhängande frågor behandlades i utskottets yttrande 1982/83: 2 y till näringsutskottet över riksdagens revisorers förslag i anslutning till granskning av domänverket. Utskottet anförde därvid bl. a.:

Utskottet finner det för sin del naturligt att resultatet av den urskogsinventering som naturvårdsverket i samråd med skogsstyrelsen bedriver och vars sista fas bl. a. avser de områden varom här är fråga avvaktas, innan man går i författning om att vidta några mera ingripande skogsbruksåtgärder på berörda arealer. Detta bör gälla såväl avverkningar som vägarbeten. Som revisorerna anför väntas urskogsinventeringen bli slutförd under innevarande år. Utskottet förutsätter mot bakgrund av vad i det föregående anförts att syftet med revisorernas framställning om iakttagande av stor restriktivitet med skogsarbeten i berörda områden kommer att tillgodoses.

Vad beträffar naturvårdsfrågor vid avverkning av lågproducerande skogar hänvisas dessutom till utskottets betänkande JoU 1981/82: 36 s. 13.

I fråga om skogsbrukets hänsyn till rennäringens intressen hänvisas till vad utskottet anför i det föregående (s. 21 f.).

I anslutning till motionskraven om överförande av domänreservat och privata reservat till naturreservat får utskottet framhålla att det i första hand ankommer på vederbörande länsstyrelse att bedöma i vad mån ett naturvårdsobjekt bör säkerställas enligt de former naturvårdslagen anvisar. Det kan tilläggas att frågan om överföring av mark från domänfonden varit aktuell i olika sammanhang under 1970- och 1980-talen. Ett gemensamt förslag från domänverket och naturvårdsverket om en generell överföring framlades år 1974 men föranledde ingen direkt åtgärd från statsmakternas sida. Under innevarande budgetår gäller (se prop. 1981/82: 100 bil. 13 s. 127 f.) att överföring av mark från domänfonden till naturvårdsfonden får ske inom en ram av 10 milj. kr. Överföringen får i angivna fall ske genom nedskrivning av domänfonden resp. uppskrivning av naturvårdsfonden. Enligt 1983 års budgetproposition (se prop. 1982/83: 100 bil. 11 s. 116) bör dessa överföringsmöjligheter upphöra fr. o. m. budgetåret 1983/84.

Mot bakgrund av vad här anförts finner utskottet att de motionsyrkanden som gäller skyddet av urskogar resp. skog ovanför skogsodlingsgränsen samt naturvårdshänsyn i allmänhet får anses i väsentliga delar tillgodosedda. Den bedömningen gäller främst motionerna 474, 629 yrkande 1, 635, 1097 yrkandena 11 och 13, 1469, 2003 och 2330 yrkande 8. De förslag om särskilda åtgärder som framförs i motion 629 yrkandena 2 och 3, motion 1010 yrkande 2 och motion 1097 yrkande 14 har utskottet ej funnit anledning att tillstyrka.

I anslutning till kraven på lagförslag om bevarande av ädellövskog m. m. får utskottet erinra om att naturvårdsverket under hösten 1982 lagt fram ett förslag om skydd och vård av ädellövskog (SNV PM 1587). Förslaget prövas f. n. i regeringskansliet. Med hänvisning härtill föreslår utskottet att motionerna 997 och 1097 yrkande 12 lämnas utan vidare åtgärd.

Övrigt

I motion 355 (yrkande 2) understryks skogens betydelse för vårt lands klimat, miljö, ekonomi och sysselsättning. Motionärerna förordar bl. a. en ökad satsning på skogen som energikälla och råvarukälla för industrin. Det är härvidlag väsentligt att metoder som bättre passar familjeskogsbruket utvecklas. En bättre "växtföljd" bör eftersträvas. Vidare förordas satsningar på en effektiv distribution och förädling av skogsenergi. Speciellt viktigt är, anför motionärerna, att familjeskogsbrukets hela kapacitet som skogsenergiproducent till fullo utnyttjas. Detta bör bl. a. ske genom att drivningsmetoder utvecklas som till fullo utnyttjar familjeskogsbrukets goda möjligheter att på ett varsamt sätt utnyttja skogens hela kapacitet.

Vad motionärerna anför om fördelarna med ett mera småskaligt skogsbruk m. m. är i och för sig inte av beskaffenhet att föranleda någon invändning från utskottets sida, med utgångspunkt i gällande riktlinjer för skogspolitiken. När det gäller önskemålet om utveckling av drivningsme-

toder som är anpassade till familjeskogsbruket vill utskottet emellertid framhålla att det vid lantbruksuniversitetet bedrivs både forsknings- och försöksverksamhet som ligger i linje med motionärernas synpunkter. Ett särskilt projekt för forskning rörande skogsenergi finns t. ex. Ett huvudsyfte för detta projekt är att göra beskrivningar av lämpliga och ekonomiskt försvarbara system för tillvaratagande av skogsenergisortiment, bl. a. hyggesrester, småträäd och stubbar. Vid institutionen för skogsteknik drivs ett projekt som rör småskogsbrukets problem. Det syftar bl. a. till att nå ökad kunskap om småskogsbruket och att finna ändamålsenliga skötselmetoder samt utveckla lämpliga maskiner och säkrare arbetsmetoder. Utskottet föreslår med hänvisning till det anförda att motionen i nu behandlad del inte föranleder någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

I motion 1000 understryks – mot bakgrund av överskottsproblemen inom animalieproduktionen och jordbrukets minskade lönsamhet – skogsbrukets möjligheter att i det kombinerade företaget ge bättre sysselsättning och ökad lönsamhet för brukaren. Dessa möjligheter bör enligt motionen beaktas i samband med lantbruksnämndernas rådgivning. Vidare bör göras en översyn av lantbruksutbildningen på gymnasienivå med inriktning på att förbättra kunskapsläget hos unga lantbrukare rörande det kombinerade företagets driftekonomi. I motionen föreslås också åtgärder för att förbättra rekryteringen till och innehållet i den 15 veckors skogliga påbyggnadskurs för studerandena vid jordbrukslinjen som finns vid ett antal lantbruksskolor.

Utskottet har tidigare, i fråga om lantbruksnämndernas rådgivning, bl. a. uttalat att det är angeläget att alla möjligheter tas till vara för att inom ramen för tillgängliga resurser utforma rådgivningsverksamheten så ändamålsenligt som möjligt. Det torde inte råda delade meningar om att rådgivningen är ett viktigt medel för att främja bl. a. de former av kombinerad sysselsättning som avses i motionen. Det bör emellertid i första hand ankomma på lantbruksstyrelsen att ta de initiativ som erfordras för att rådgivningsverksamheten utformas på det sätt som från jordbrukspolitiska och andra synpunkter anses önskvärt. Motionen bör i denna del inte föranleda något initiativ från riksdagens sida.

Frågan om undervisningens utformning vid lantbruksskolorna har vid flera tillfällen varit aktuell i riksdagen. I utbildningsutskottets betänkande UbU 1982/83: 5 behandlades t. ex. en motion vari hemställdes om initiativ till att skogsutbildning på sätt som redovisas i motionen kommer att ingå i lantbruksskolornas läroplan.

Utbildningsutskottet anförde bl. a. följande:

Under riksmötet 1980/81 behandlade utbildningsutskottet ett antal likartade motionsyrkanden (UbU 1980/81: 22 s. 26 f.). Utskottet fann då att det är angeläget att jordbruksutbildningen motsvarar de behov som jordbruksnäringsen har. Utskottet pekade vidare på att det inom ramen för de tim- och kursplaner som gäller för jordbruksutbildningen ges möjlighet att föra

in undervisningsmoment som är värdefulla och angelägna för de företagare inom lantbruk som driver jordbruk kombinerat med skogsbruk. Samtidigt som utskottet hänvisar till sitt uttalande i frågan våren 1981 erinrar utskottet nu om att regeringen den 10 juni 1982 beslöt att uppdra åt SÖ att med utgångspunkt i en till beslutet fogad promemoria bearbeta vissa specialfrågor i anslutning till gymnasieutredningens (U 1976: 10) principbetänkande (SOU 1981: 96) En reformerad gymnasieskola. Regeringen uppmärksammade därvid SÖ på frågor om lantbruksutbildningar. I promemorian anförts bl. a.: "Den fastställda jordbruks- och skogspolitiken bör självfallet återspeglas i den utbildning som meddelas i gymnasieskolan. Detta gäller i synnerhet inriktningen på familjelantbruk och kombinationen jord-skog. I princip bör ämnet skogsbruk till skillnad mot nu ingå i all grundutbildning inom lantbrukssektorn."

Jordbruksutskottet, som instämmer i utbildningsutskottets uttalanden om jordbruksutbildningen, anser att syftet med motion 1000 till stor del kan anses tillgodosett i den del som avser utbildningsfrågor. Motionen påkallar således inte heller i denna del någon åtgärd från riksdagens sida.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. *beträffande avverkningsskyldighet m. m.*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1982/83: 2303 yrkande 1 i denna del, motion 1982/83: 2324 yrkande 1 i denna del och motion 1982/83: 2326 yrkande 1 i denna del antar förslaget till lag om ändring i skogsvårdslagen såvitt avser 14 och 27 §§,
2. *beträffande gallringsskyldighet*
  - a) att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1982/83: 2303 yrkande 1 i denna del, motion 1982/83: 2324 yrkande 1 i denna del och motion 1982/83: 2326 yrkande 1 i denna del antar det i mom. 1 angivna lagförslaget såvitt avser 9 §,
  - b) att riksdagen avslår motion 1982/83: 2330 yrkande 1,
3. *beträffande obligatoriska skogsbruksplaner m. m.*
  - a) att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1982/83: 2303 yrkande 1 i denna del, motion 1982/83: 2324 yrkande 1 i denna del och motion 1982/83: 2326 yrkande 1 i denna del antar det i mom. 1 angivna lagförslaget såvitt avser 21 a §,
  - b) att riksdagen avslår motion 1982/83: 2327,
4. att riksdagen antar det i mom. 1 angivna lagförslaget i de delar som ej omfattas av utskottets hemställan ovan,
5. *beträffande avslag på förslaget till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark*
att riksdagen avslår motion 1982/83: 2303 yrkande 2, motion

- 1982/83:2324 yrkande 2 och motion 1982/83:2326 yrkande 2 i denna del.
6. *beträffande förslag till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1982/83:2324 yrkande 3 och motion 1982/83:2331 yrkande 1 antar förslaget till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark utom såvitt avser 1 och 2 §§,
  7. *beträffande selektiva bekämpningsmetoder m. m.*
    - a) att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1982/83:2332 i denna del antar 1 § förslaget till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark,
    - b) att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1982/83:2303 yrkande 3, motion 1982/83:2326 yrkande 2 i denna del och motion 1982/83:2332 i denna del antar förslaget till lag om ändring i lagen (1982:242) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark,
  8. *beträffande hänsyn till rennäringen*
    - a) att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1982/83:2328 yrkande 1 och motion 1982/83:2331 yrkande 2 antar 2 § förslaget till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark,
    - b) att riksdagen lämnar motion 1982/83:2328 yrkande 2 utan vidare åtgärd,
    - c) att riksdagen avslår motion 1982/83:2303 yrkande 4,
  9. *beträffande översiktlig skogsinventering m. m.*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2326 yrkande 3,
  10. *beträffande översyn av 6 § skogsvårdslagen*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2330 yrkande 4,
  11. *beträffande åtgärds paket för skogsvård m. m.*
    - a) att riksdagen lämnar motion 1982/83:2330 yrkande 7 utan vidare åtgärd,
    - b) att riksdagen lämnar motion 1982/83:2330 yrkande 9 utan vidare åtgärd,
  12. att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:100 bil. 11 och proposition 1982/83:145 i berörda delar till *Skogsstyrelsen* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 28 656 000 kr.,
  13. att riksdagen
    - a) medger att skogsstyrelsen under budgetåret 1983/84 får disponera en rörlig kredit av 55 000 000 kr. i riksgäldskontoret,
    - b) till *Skogsvårdsstyrelserna* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
  14. att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:100 bil. 11 och proposition 1982/83:145 i berörda delar samt med avslag på

- motion 1982/83: 1470, motion 1982/83: 2303 yrkande 5 och motion 1982/83: 2324 yrkande 4 till *Skogsvårdsstyrelserna: Myndighetsuppgifter* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 125 962 000 kr.,
15. att riksdagen till *Skogsvårdsstyrelserna: Frö- och plantverksamhet* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
  16. beträffande *skogsplantproduktionen m. m.*
att riksdagen lämnar motionerna 1982/83: 643, 1982/83: 1442 och 1982/83: 1468 utan vidare åtgärd,
  17. att riksdagen till *Skogsvårdsstyrelserna: Investeringar* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 44 700 000 kr.,
  18. beträffande *bidrag till skogsvård m. m.*
    - a) att riksdagen med bifall till proposition 1982/83: 145 i berörd del och med avslag på motion 1982/83: 2329 godkänner vad i propositionen förordats om det statliga ekonomiska stödet till skogsvård m. m.,
    - b) att riksdagen medger att under budgetåret 1983/84 statsbidrag beviljas med sammanlagt högst 361 000 000 kr. till skogsvård m. m.,
    - c) att riksdagen till *Bidrag till skogsvård m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 300 000 000 kr.,
    - d) att riksdagen lämnar motion 1982/83: 1596 utan vidare åtgärd,
  19. beträffande *stöd till byggande av skogsvägar*
    - a) att riksdagen avslår motion 1982/83: 2330 yrkande 3,
    - b) att riksdagen med bifall till proposition 1982/83: 145 i denna del och med avslag på motion 1982/83: 2330 yrkande 2 i denna del medger att under budgetåret 1983/84 statsbidrag beviljas med sammanlagt högst 55 000 000 kr. till byggande av skogsvägar,
    - c) att riksdagen medger att under budgetåret 1983/84 statlig garanti lämnas för lån till byggande av skogsvägar med sammanlagt högst 11 000 000 kr.,
    - d) att riksdagen med bifall till proposition 1982/83: 145 i denna del och med avslag på motion 1982/83: 2330 yrkande 2 i denna del till *Stöd till byggande av skogsvägar* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 50 000 000 kr.,
  20. att riksdagen med bifall till proposition 1982/83: 100 bil. 11 i berörd del och med avslag på motion 1982/83: 1459 yrkande 5 till *Främjande av skogsvård m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 9 000 000 kr.,
  21. beträffande *strukturfrågor i skogsbruket m. m.*
att riksdagen lämnar motionerna 1982/83: 393, 1982/83: 636 och 1982/83: 2156 yrkande 3 utan vidare åtgärd,
  22. beträffande *hänsynstagande till naturvårdens intressen m. m.*
    - a) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motionerna 1982/

83: 474 och 1982/83: 1469 om åtgärder för att skydda skog ovanför skogsodlingsgränsen,

b) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motion 1982/83: 629 yrkande 1 om bevarande av urskogar,

c) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motion 1982/83: 629 yrkande 2 och motion 1982/83: 1097 yrkande 14 om finansiering av naturvårdsinsatser m. m.,

d) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motion 1982/83: 629 yrkande 3 och motion 1982/83: 1010 yrkande 2 om skydd av domänreservat och privata reservat m. m.,

e) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motion 1982/83: 635 och motion 1982/83: 2330 yrkande 8 i denna del om översyn av 21 § skogsvårdslagen m. m.,

f) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motion 1982/83: 1097 yrkande 11 om urskogsinventeringen,

g) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motion 1982/83: 1097 yrkande 13, motion 1982/83: 2003 och motion 1982/83: 2330 yrkande 8 i denna del om naturvårdshänsyn vid avveckling av lågproducerande bestånd m. m.,

23. *beträffande skydd för ädellövskog*

att riksdagen lämnar motion 1982/83: 997 och motion 1982/83: 1097 yrkande 12 utan vidare åtgärd,

24. *beträffande drivningsmetoder i familjeskogsbruket*

att riksdagen lämnar motion 1982/83: 355 yrkande 2 utan vidare åtgärd,

25. *beträffande rådgivning och utbildning*

att riksdagen lämnar motion 1982/83: 1000 utan vidare åtgärd.

Stockholm den 3 maj 1983

På jordbruksutskottets vägnar

EINAR LARSSON

Närvarande: Einar Larsson (c), Håkan Strömberg (s), Arne Andersson i Ljung (m), Grethe Lundblad (s), Ove Karlsson (s), Hans Wachtmeister (m), Gunnar Olsson (s), Martin Segerstedt (s), Sven Eric Lorentzon (m), Jan Fransson (s), Jens Eriksson (m), Börje Stensson (fp), John Andersson (vpk), Åke Selberg (s) och andre vice talmannen Anders Dahlgren (c).

Reservationer

1. Avverkningsskyldighet m. m. (mom. 1 och 2 a)

Einar Larsson (c), Arne Andersson i Ljung (m), Hans Wachtmeister (m), Sven Eric Lorentzon (m), Jens Eriksson (m), Börje Stensson (fp) och Anders Dahlgren (c) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Utskottet ansluter" och på s. 15 slutar med "att ingripa" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att förslaget om en lagstadgad avverkningskyldighet är olämpligt från både principiella och praktiska synpunkter. Bl. a. är det oförenligt med gällande riktlinjer för skogspolitiken. Önskemålet om ett rimligt företagsekonomiskt handlingsutrymme för den enskilde skogsägaren kan ej tillgodoses om förslaget genomförs. Utskottet vill till utvecklande av sina kritiska synpunkter anföra följande:

Som lagrådet anfört innebär införandet av en generell avverkningskyldighet en nyhet av stor principiell betydelse. En sådan skyldighet innefattar ett betydande ingrepp i den enskildes näringsutövning, och bestämmelser härom synes närmast innebära en utökad vanhävdslagstiftning. Skyldigheten att avverka blir enligt förslaget visserligen inte straffsanktionerad. Däremot kan tillsynsmyndigheten (skogsvårdsstyrelsen) för att uppnå verkställighet meddela vitesföreläggande om avverkning. Underlåter någon att efterkomma sådant föreläggande kan tillsynsmyndigheten låta utföra avverkningen på den "försumliges" bekostnad. Utskottet har med denna redovisning av sanktionsmöjligheterna velat ytterligare understryka de principiella betänkligheter som kan anföras mot en lagstiftning av förevarande slag. Det kan också sättas i fråga vad det föreslagna systemet innebär för möjligheterna till ett fortsatt förtroendefullt samarbete mellan skogsvårdsstyrelserna och brukarna.

I 1979 års skogspolitiska beslut uttalades att målet för skogsproduktionen skall vara en varaktig, hög och värdefull virkesavkastning. Det innebär bl. a. att skogsbruket skall ges en sådan inriktning att handlingsfriheten och valmöjligheterna bevaras för kommande generationer. Riksdagens beslut i fråga om skogspolitiken våren 1982 (JoU 1981/82: 36) innebar ett instämmande i dessa centrala tankegångar.

En viktig skogspolitisk princip – som bl. a. slogs fast av riksdagen år 1979 – är att skogsindustrins aktuella råvarubehov inte får vara styrande för skogsproduktionens inriktning. Här går regeringsförslaget således stick i stäv med det skogspolitiska beslutet, eftersom ett huvudsyfte med förslaget är att tvinga fram en avverkning som skall tillgodose skogsindustrins råvarubehov vid t. ex. en tillfällig konjunkturuppgång. Enligt utskottets mening måste kapaciteten i skogsindustrin anpassas till den råvarutillförsel som är möjlig inom ramen för den fastlagda skogspolitiken. En sådan anpassning pågår.

Det måste vidare framhållas att en lagstadgad avverkningskyldighet

inte är förenlig med marknadsekonomins sätt att fungera. Det årliga virkesuttaget dikteras av många olika hänsynstaganden. Gemensamt för dessa är att de är ekonomiskt betingade. I en situation där avverkningskvantiteten bestäms av statsmakterna sätts de marknadsmässiga prisbildningsmekanismerna ur spel. Av förslaget framgår ej hur systemet avses fungera om den enskildes avverkningskostnader överstiger det virkespris som för tillfället är gällande.

Ytterligare en allvarlig invändning mot avverkningskyldigheten hänför sig till dess effekter på skogsägarens företagsekonomiska handlingsutrymme. Medeltillväxten i ett skogsbestånd kulminerar vid en ålder som ligger 20–30 år över lägsta slutavverkningsålder. Varje slutavverkning som sker tidigare än vid den tidpunkt då medeltillväxten kulminerar innebär en viss produktionsförlust. Med den föreslagna avverkningskyldigheten går skogsägaren miste om en stor del av sin ekonomiska handlingsfrihet. Avverkningskyldigheten har något förenklat uttryckts som hälften av vad som är tillåtet att slutavverka. Många har då bibringats tron att detta skulle vara liktydigt med hälften av vad som är lämpligt att avverka. I själva verket uppgår avverkningskyldigheten i många fall till 70–80 % av vad som är lämplig slutavverkning. I en hel del fall blir den så beräknade avverkningskyldigheten mer än 100 % av lämplig avverkning. Det anförda kommer uppenbarligen att gälla för samtliga skogsägare och utan hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Den markägare som av personliga eller privatekonomiska skäl – t. ex. inför ett förestående generationsskifte – önskar bygga upp ett virkesförråd kommer inte att få möjlighet härtill.

Förslaget är även behäftat med sådana tekniska svagheter att det även av den anledningen bör avslås. Det är t. ex. inte klarlagt om skog som väntas ge underskott vid avverkningen skall undantas från avverkningskyldigheten. Inte heller sägs något om hur man skall förfara med sådana bestånd som är åtkomliga bara något enstaka år eller en kort tid av året.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet förslaget om införande av en generell avverkningskyldighet i skogsvårdslagen.

Förslaget om att införa en särskild bestämmelse om gallringsskyldighet bär samma prägel av detaljreglering och misstro mot den enskilde skogsägaren som utskottet vänt sig emot i sitt avstyrkande av förslaget om avverkningstvång. Gallring av skog som är så tät att produktionen av värdefullt virke väsentligt hämmas är angelägen för varje skogsägare och ligger i dennes eget intresse. Utskottet vill påpeka att i skogsvårdslagen 9 § är föreskrivet röjningsplikt för plantskog eller ungskog. Skogsvårdsstyrelsen får i särskilda fall medge att röjningen ersätts med tidig gallring. Skogsvårdsstyrelsen har således med befintlig lagstiftning möjligheter att uppnå det i propositionen avsedda syftet. Utskottet avstyrker således även förslaget om införande av gallringsskyldighet i skogsvårdslagen.

dels utskottets hemställan under 1 och 2 a) bort ha följande lydelse:

1. beträffande *avverkningskyldighet m. m.*

att riksdagen med avslag på regeringens förslag och med bifall till motion 1982/83: 2303 yrkande 1 i denna del, motion 1982/83: 2324 yrkande 1 i denna del och motion 1982/83: 2326 yrkande 1 i denna del avslår förslaget om ändring i skogsvårdslagen såvitt avser 14 och 27 §§,

2. beträffande *gallringsskyldighet*

a) att riksdagen med avslag på regeringens förslag och med bifall till motion 1982/83: 2303 yrkande 1 i denna del, motion 1982/83: 2324 yrkande 1 i denna del och motion 1982/83: 2326 yrkande 1 i denna del avslår det i mom. 1 angivna lagförslaget såvitt avser 9 §.

2. Gallringsskyldighet (mom. 2 b)

John Andersson (vpk) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Utskottet avstyrker" och slutar med "skall gälla" bort ha följande lydelse:

Utskottet har, som framgår av det föregående, inget att invända mot att en gallringsskyldighet införs i skogsvårdslagen. Utskottet kan däremot inte instämma i bedömningen att allteftersom det eftersläpande röjningsbehovet hämtas in och skogsägarna lever upp till den föreskrivna röjningsskyldigheten behovet minskar av de tidigaste gallringarna. Om man vill få fram bestånd med grova dimensioner och bra kvalitet samt till fullt utnyttja markens virkesproducerande förmåga bör minst två eller i vissa fall tre gallringar företas i beståndet. Därför bör inte den nu föreslagna gallringsskyldigheten begränsas till att enbart gälla den yngre skogen som inte har blivit röjd i tid eller på rätt sätt.

De farhågor som finns om att en generell gallringsskyldighet medför en risk, eller kan få till följd att gallring sker i fel bestånd, kan förhindras om skogsvårdsstyrelsens gallringssmallar följs. Utskottet anser därför att gallringsskyldigheten skall anses generell och att det i tillämpningsföreskrifterna klart skall framgå att befintliga gallringssmallar skall utgöra grunden för gallringsskyldigheten. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 2 b) bort ha följande lydelse:

2. b) att riksdagen med anledning av motion 1982/83: 2330 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Obligatoriska skogsbruksplaner (mom. 3 a)

Einar Larsson (c), Arne Andersson i Ljung (m), Hans Wachtmeister (fm), Sven Eric Lorentzon (m), Jens Eriksson (m), Börje Stensson (fp) och Anders Dahlgren (c) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan för sin del vitsorda att skogsbruksplanerna är värdefulla hjälpmedel för skogsägarna. För de stora skogsfastigheterna finns sedan lång tid skogsbruksplaner upprättade. För de små och medelstora fastigheterna upprättas planer i allt större utsträckning. Någon ovilja från skogsägarnas sida att upprätta skogsbruksplaner föreligger ej. I stället har tillgången på kvalificerade planläggare varit det som begränsat möjligheterna att i större utsträckning upprätta sådana planer. Enligt utskottets mening finns således ingen anledning att göra upprättandet av skogsbruksplaner till en lagstadgad skyldighet för skogsägarna. En sådan bestämmelse leder endast till ökad byråkratisering och administrativa problem utan att några fördelar vinnes för skogsbruket. I propositionen har f. ö. inte redovisats några skäl varför upprättandet av skogsbruksplaner skulle bli obligatoriskt, fränsett påståendet att man från socialdemokratiskt håll i flera år krävt att varje skogsfastighet av betydelse skall ha en skogsbruksplan och att det nu är dags att detta krav förverkligas. Detta påstående kan självfallet ej ersätta sådana sakligt välgrundade argument som i svensk lagstiftningstradition brukar läggas till grund för den typ av ingripanden i den enskildes näringsutövning som det här är fråga om. Utskottet avstyrker regeringsförslaget i förevarande del.

dels utskottets hemställan under 3 a) bort ha följande lydelse:

3. beträffande *obligatoriska skogsbruksplaner m. m.*

a) att riksdagen med avslag på regeringens förslag och med bifall till motion 1982/83:2303 yrkande 1 i denna del, motion 1982/83:2324 yrkande 1 i denna del och motion 1982/83:2326 yrkande 1 i denna del avslår det i mom. I angivna lagförslaget såvitt avser 21 a §,

4. Skogsbruksplaner (mom. 3 b)

Arne Andersson i Ljung, Hans Wachtmeister, Sven Eric Lorentzon och Jens Eriksson (alla m) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "Vad i" och slutar med "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som framförts i motion 2327 att vissa fastigheter bör undantas från det generella kravet på upprättande av skogsbruksplaner. För mindre fastigheter bör en enklare form av åtgärdsförteckning vara tillräcklig. Som motionärerna anförts bör fastigheter med en årlig tillväxt understigande 200 m³sk undantas från kravet att upprätta planer, varigenom resurserna kan satsas på de områden där de gör mest nytta. Utskottet utgår vidare från att skogsbruksplaner skall kunna upprät-

tas av såväl enskilda och organisationer som av statliga myndigheter. I likhet med vad motionärerna anfört finner utskottet det lämpligt att den översiktliga skogsinventeringen samordnas med fastighetsvis skogsbruksplanläggning.

Vad utskottet anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 3 b) bort ha följande lydelse:

3. b) att riksdagen med anledning av motion 1982/83: 2327 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Lagförslaget i övrigt (mom. 4)

Einar Larsson (c), Arne Andersson i Ljung (m), Hans Wachtmeister (m), Sven Eric Lörentzon (m), Jens Eriksson (m), Börje Stensson (fp) och Anders Dahlgren (c) anser – under förutsättning att riksdagen bifaller reservationerna 1 och 3 ovan – att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. att riksdagen avslår det i mom. 1 angivna lagförslaget i de delar som ej omfattas av utskottets hemställan ovan,

6. Skogsbeslutning (mom. 5 och 6)

Einar Larsson (c), Börje Stensson (fp) och Anders Dahlgren (c) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "Utskottet ansluter" och på s. 22 slutar med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Riksdagens beslut under våren 1982 (JoU 1981/82: 22) angående nu gällande lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark innebär i princip förbud mot spridning, men dispens kan lämnas under vissa restriktiva och klart angivna förutsättningar. Genom att länsstyrelserna handhar dispensprövningen – med beaktande av naturvårdsverkets anvisningar för tillämpningen – garanteras en enhetlig och likformig rättstillämpning för hela landet. Skogsbruket får härigenom en auktoritativ vägledning för sin planering på lång och kort sikt. Genom den nu föreslagna lagen får vi en rättstillämpning som kommer att variera från den ena kommunen till den andra. Vad detta innebär för bl. a. de markägare vars skogsinnehav sträcker sig över flera kommuner har över huvud taget ej berörts i propositionen. Genom att dispensbesluten i första hand skall fattas av kommunfullmäktige kan de endast överklagas genom kommunalbesvär, dvs. i praktiken kommer knappast någon besvärsmåtal att föreligga. Detta innebär att regeringen frånträder sitt ansvar för en enhetlig och likformig rättstillämpning och för den rättstrygghet som det måste ankomma på regeringen

att ansvara för. Utskottet avstyrker förslaget om ny lagstiftning på förevarande område.

dels utskottets hemställan under 5 och 6 bort ha följande lydelse:

5. *beträffande avslag på förslaget till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 2303 yrkande 2, motion 1982/83: 2324 yrkande 2 och motion 1982/83: 2326 yrkande 2 i denna del avslår förslaget till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark,
6. *beträffande förslag till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark*
att riksdagen avslår motion 1982/83: 2324 yrkande 3 och motion 1982/83: 2331 yrkande 1.

7. Skogsbesprutning (mom. 5 och 6)

Arne Andersson i Ljung, Hans Wachtmeister, Sven Eric Lorentzon och Jens Eriksson (alla m) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "Utskottet ansluter" och på s. 22 slutar med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

I propositionen föreslås ändring av nu gällande lagstiftning för användningen av kemiska medel i skogsbruket. Avsikten är att liksom i nu gällande lag bekämpning av lövsly skall vara i princip förbjuden. Skillnaden mellan nu gällande lag och förslaget är att de undantag som förutsätts kunna medgivas skall anges av kommun för vissa marker och för andra marker av skogsvårdsstyrelser. Fickning kommer inte längre att vara tillåten.

I praktiken innebär regeringens förslag att kommunerna ges en form av vetorätt mot skogsbesprutning. Propositionen är i denna del anmärkningsvärd då den inte innehåller något förslag till närmare preciserade anvisningar om vilka områden som skall undantas. För den skull kommer inte heller besvär över kommuns beslut genom s. k. kommunalbesvär att bli meningsfullt.

Enligt utskottets mening är varken nu gällande lag eller den av regeringen föreslagna lagen ändamålsenlig om man på allvar avser att komma till rätta med lövslyproblemet. Kravet på en effektiv lövslybekämpning tillgodoses bäst om alternativ 2 i förslaget från kommittén om användning av kemiska medel i jord- och skogsbruket (Ds Jo 1980: 11) kommer till utförande. Alternativ 2 innebär en delegering av beslutsfattandet rörande kemisk lövslybekämpning till lokal nivå på sådant sätt att kommunerna, inom ramen för sin fysiska planering, fastställer vilka områden som är känsliga från miljövårds- och friluftslivssynpunkt. Inom sådana områden har kom-

munerna möjlighet att förbjuda besprutning. Alternativet innebär också att skogsvårdsstyrelserna kan vägra tillstånd till besprutning på objekt där manuell lövslybekämpning lämpligen kan ske.

I nyssnämnda utredning förutsattes att naturvårdsverket skulle utfärda anvisningar för kommunernas handläggning beträffande sådana områden som skulle undantas från besprutning. Som ett uttryck för utredningens mening beträffande lämpliga säkerhetsavstånd i förhållande till vattendrag, vägar och boende angav utredningen också ett förslag för detta. I utredningen förutsattes att dessa förslag till regler skulle vara till vägledning vid naturvårdsverkets upprättande av anvisningar.

Ett beslut om lagstiftning av denna innebörd ger möjligheter att komma till rätta med det allvarliga problem som ökande arealer av lövsly utgör inom skogsbruket. Likaså tillgodoser denna lagstiftning rimliga krav på hänsyn till naturmiljö, friluftslivet, fritidsområden, sjöar och vattendrag, allmänna vägar, vattentäkter samt boendes hälsa och trivsel. Utskottet förordar därför att riksdagen antar det i motion 2324 framlagda förslaget till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark.

dels utskottets hemställan under 5 och 6 bort ha följande lydelse:

5. *beträffande avslag på förslaget till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 2303 yrkande 2, motion 1982/83: 2324 yrkande 2 och motion 1982/83: 2326 yrkande 2 i denna del avslår förslaget till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark,

6. *beträffande förslag till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark*

att riksdagen med avslag på regeringens förslag och motion 1982/83: 2331 yrkande 1 samt med bifall till motion 1982/83: 2324 yrkande 3 antar det i sistnämnda motion framlagda förslaget till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark,

8. Skogsbesprutning (mom. 5 och 6)

John Andersson (vpk) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "Utskottet ansluter" och på s. 22 slutar med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är ett totalförbud mot spridning av bekämpningsmedel över skogsmark det alternativ som måste förordas av hänsyn till både kort- och långsiktiga hälso- och miljövårdsaspekter. I strävan att minska den totala användningen av kemiska medel måste varje möjlig åtgärd i den riktningen vidtas. Från skogsbrukets sida har under lång tid hävdats att den skogsmark som av olika skäl måste besprutas utgör en

mycket liten andel av den totala skogsarealen. Detta kan inte få vara avgörande för att få använda kemiska medel när manuella metoder finns att tillgå. Vidare bör erinras om att helt nyligen gjorda undersökningar visar att lövslyproblemet är kraftigt överdrivet och att de problem som uppstår till stor del är beroende av de skogsbruksmetoder som används, vilket innebär att förebyggande åtgärder är möjliga. Utskottet utgår från att en övergång till manuella röjningsmetoder kan göras utan att lönsamheten i skogsbruket påverkas på ett avgörande sätt. De samhällsekonomiska vinsterna av en sådan omställning i form av bättre miljö, ökad sysselsättning m. m. är under alla förhållanden så stora att ett totalförbud framstår som motiverat även från nu berörda utgångspunkter.

dels utskottets hemställan under 5 och 6 bort ha följande lydelse:

5. *beträffande avslag på förslaget till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2303 yrkande 2, motion 1982/83:2324 yrkande 2 och motion 1982/83:2326 yrkande 2 i denna del avslår förslaget till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark,

6. *beträffande förslag till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark*

att riksdagen med avslag på regeringens förslag och motion 1982/83:2324 yrkande 3 samt med bifall till motion 1982/83:2331 yrkande 1 antar det i sistnämnda motion framlagda förslaget till lag om förbud mot spridning av bekämpningsmedel över skogsmark,

9. Selektiva bekämpningsmetoder m. m. (mom. 7)

Einar Larsson (c), Arne Andersson i Ljung (m), Hans Wachtmeister (m), Sven Eric Lorentzon (m), Jens Eriksson (m), Börje Stensson (fp) och Anders Dahlgren (c) anser – beträffande mom. 7 a) under förutsättning att riksdagen avslår reservationerna 6–8 – att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "När det" och slutar med "motion 2332" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser, i likhet med vad som anförts i motion 2332, att de selektiva bekämpningsmetoderna även i fortsättningen bör vara tillåtna. Dessa metoder utgör en miljövänlig behandlingsform där små mängder bekämpningsmedel sprids per ytenhet. Från arbetarskyddssynpunkt bör metoderna kunna accepteras då mekanisk röjning – som har hög olycksfallsfrekvens – inte behöver återupprepas. Forsknings- och utvecklingsarbete pågår f. n. för att få fram metoder som är ännu förmånligare från arbetarskyddssynpunkt m. m. Det vore enligt utskottets mening olyckligt om utvecklingsarbetet avbröts genom den rättstillämpning som regerings-

förslaget uppenbarligen kommer att leda till. Utskottet tillstyrker således motion 2332 och förordar att såväl den nya som den nu gällande lagen om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark ej heller i fortsättningen bör omfatta selektiva bekämpningsmetoder.

dels utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *selektiva bekämpningsmetoder m. m.*

a) att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motion 1982/83: 2332 i denna del antar 1 § förslaget till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark med den ändringen att andra meningen i 1 § erhåller följande lydelse:

Med spridning av bekämpningsmedel avses enligt denna lag inte metoder där enskilda trädstammar behandlas med bekämpningsmedel.

b) att riksdagen med avslag på regeringens förslag och med bifall till motion 1982/83: 2303 yrkande 3, motion 1982/83: 2326 yrkande 2 i denna del och motion 1982/83: 2332 i denna del avslår förslaget till ändring i 1 § lagen (1982: 242) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark.

10. Hänsyn till rennärigen (mom. 8 a)

Einar Larsson (c), Börje Stensson (fp), John Andersson (vpk) och Anders Dahlgren (c) anser – under förutsättning att riksdagen avslår reservationerna 6–8 – att

dels den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Av dessa" och slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan inte instämma i jordbruksministerns bedömning att det saknas anledning att i lagtexten särskilt ange rennärigen intressen. Frågan om hänsynstagande till rennärigen har under de senaste åren, i samband med ändringar i lagstiftningen på förevarande område, handlagts av än den ena myndigheten, än den andra. Med den nu föreslagna lagstiftningen kommer frågan att behandlas vid minst tre olika myndigheter. Denna ordning är enligt utskottets mening olycklig och kan inte anses främja intresset av en enhetlig rättstillämpning. Utskottet vill f. ö. påpeka att lagrådet ansett att det för tydlighetens skull bör framgå av lagtexten att hänsyn skall tas till rennärigen. Ett sådant tillägg är enligt utskottets mening värdefullt för att man skall uppnå erforderlig kontinuitet och stadga i rättstillämpningen. Utskottet förordar således en ändring av 2 § lagförslaget som överensstämmer med lagrådets synpunkter liksom med motionerna 2328 och 2331 i motsvarande delar.

dels utskottets hemställan under 8 a) bort ha följande lydelse:

8. beträffande *hänsyn till rennärigen*

a) att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motion 1982/83: 2328 yrkande 1 och motion 1982/

83:2331 yrkande 2 antar 2 § förslaget till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark med den ändringen att omedelbart efter orden "för naturmiljön" infogas "och rennäring-en".

11. Översyn av 6 § skogsvårdslagen (mom. 10)

John Andersson (vpk) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Utskottet erinrar" och på s. 16 slutar med "motion 2330" bort ha följande lydelse:

I debatten om virkesförsörjningen har det från olika håll hävdats att den nuvarande utformningen av 6 § skogsvårdslagen gör regeln om avverkningssskyldigheten i det närmaste verkningslös. Förslag har ställts att bestämmelsen bör ändras så att överårighet föreskrivs som enda kriterium och att denna bestämmelse bör förenas med en möjlighet till undantag för kvalitativt högvärdiga bestånd och bestånd som har hög löpande tillväxt. Det är också både nödvändigt och försvarbart att i vissa fall behålla äldre bestånd för att vinna en produktion av högvärdigt gagnvirke. Men att överårigheten inträder först när beståndets ålder med 60 % överstiger den lägsta tillåtna slutavverkningsåldern torde i många fall innebära ett slöseri med markens virkesproducerande förmåga. Tillämpningsföreskrifterna bör kunna göras mer flexibla utan att man inkräktar på vare sig den lägsta slutavverkningsåldern eller värdetillväxten. Utskottet anser därför – i likhet med vad som anförts i motion 2330 – att denna bestämmelse bör ses över, och detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande översyn av 6 § skogsvårdslagen

att riksdagen med anledning av motion 1982/83: 2330 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

12. Åtgärds paket för skogsvård m. m. (mom. 11 a)

John Andersson (vpk) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Önskemålet i" och slutar med "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Som i motion 2330 anförts råder en mycket stor arbetslöshet i skogskommunerna. Samtidigt finns ett mycket stort behov av arbetsinsatser inom skogsvården i dessa regioner. Som motionärerna påpekat kan åtskilliga insatser göras för att råda bot på arbetslösheten, till gagn för samhället, skogsvården och de enskilda människor som drabbas av arbetslöshet. Utskottet anser att den typ av skogsvårdscentra som beskrivs i motionen bör inrättas med det snaraste i de områden av landet där sådana behov

finns. Man kan här tänka sig att man på dessa skogsvårdscentra utför plantering, röjning, gallring och stamkvistning. Därigenom skulle det vara möjligt att i stor utsträckning kunna skapa helårsjobb. Sådana skogsvårdscentra har bildats på några håll i landet och har gett positiva resultat. Men den verksamhet som pågår har en alltför blygsam omfattning och får ses som en försöksverksamhet. Därför bör nu denna verksamhet kraftigt byggas ut.

Utskottet anser således att ett åtgärds paket för skogsvårdsinsatser bör utarbetas av regeringen eller av den myndighet som regeringen bemyndigar. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 11 a) bort ha följande lydelse:

11. beträffande *åtgärds paket för skogsvård m. m.*

a) att riksdagen med anledning av motion 1982/83: 2330 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. Anslag till skogsvårdsstyrelserna (mom. 14)

Einar Larsson (c), Arne Andersson i Ljung (m), Hans Wachtmeister (m), Sven Eric Lorentzon (m), Jens Eriksson (m), Börje Stensson (fp) och Anders Dahlgren (c) anser – under förutsättning att riksdagen bifaller reservationerna 1 och 3 – att

dels den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar med "Utskottet, som" och slutar med "föroordade anslagshöjningen" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående avstyrkt regeringens förslag om avverkningsskyldighet och obligatoriska skogsbruksplaner m. m. Härav följer att utskottet ej biträder förslaget att tillföra skogsvårdsstyrelserna ett extra anslag på 10 milj. kr. I enlighet härmed tillstyrker utskottet motionerna 2303 och 2324 i motsvarande delar samt avstyrker motion 1470.

dels utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. att riksdagen med bifall till proposition 1982/83: 100 bilaga 11 i denna del, motion 1982/83: 2303 yrkande 5 och motion 1982/83: 2324 yrkande 4 samt med avslag på proposition 1982/83: 145 i denna del och på motion 1982/83: 1470 till *Skogsvårdsstyrelserna: Myndighetsuppgifter* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 115 962 000 kr.,

14. Stöd till byggande av skogsvägar (mom. 19 a, b och d)

John Andersson (vpk) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 27 som börjar med "Utskottet får" och slutar med "2 och 3" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att storskogsbruket självt kan bära kostnaderna för byggande av skogsvägar. Som motionärerna anfört är det i de flesta fall klart lönsamt för storskogsbruket att bygga skogsvägar. Hittillsvarande fördelning av bidrag mellan privatskogsbruket och skogsbruket ger enligt utskottets mening ytterligare stöd för påståendet att bidragsreglerna bör ändras. Genom att bidraget i fortsättningen utgår endast till det privata skogsbruket kan de statliga utgifterna minska med 20 milj. kr. Utskottet tillstyrker således motion 2330 i den del som berör ändrade regler för bidrag till skogsvägar och anslagsanvisning för nämnda ändamål. Ändringen bör gälla fr. o. m. budgetåret 1983/84. Utskottets ställningstagande påverkar såväl bidragsramen som den direkta anslagsanvisningen. Det bör ankomma på regeringen att föranstalta om erforderliga ändringar i förordningen (1979: 792) om statligt stöd till skogsbruket.

dels utskottets hemställan under 19 a), b) och d) bort ha följande lydelse:

19. *beträffande stöd till byggande av skogsvägar*

- a) att riksdagen med anledning av motion 1982/83: 2330 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om ändrade principer för bidragsgivning.
- b) att riksdagen med anledning av proposition 1982/83: 145 i denna del och motion 1982/83: 2330 yrkande 2 i denna del medger att under budgetåret 1983/84 statsbidrag beviljas med sammanlagt högst 35 000 000 kr. till byggande av skogsvägar.
- d) att riksdagen med anledning av proposition 1982/83: 145 i denna del och med bifall till motion 1982/83: 2330 yrkande 2 i denna del till *Stöd till byggande av skogsvägar* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 30 000 000 kr..

15. Hänsynstagande till naturvårdens intressen m. m. (mom. 22 d, e och g)

John Andersson (vpk) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 32 som börjar med "Mot bakgrund" och slutar med "att tillstyrka" bort ha följande lydelse:

Mot bakgrund av vad här anförts finner utskottet att motionerna 474, 629 yrkandena 1–2, 1097 yrkandena 11 och 14 samt 1469 inte f. n. påkallar någon vidare åtgärd från riksdagens sida. Dessa motionskrav – som bl. a. berör skog ovanför odlingsgränsen, finansiering av naturvårdsinsatser och den pågående urskogsinventeringen – har till en del tillgodosetts genom de uttalanden och den verksamhet som utskottet redovisat ovan samt tillgodoses till en del vid behandlingen av näralliggande motioner nedan. I vissa återstående naturvårdsfrågor anser utskottet ett särskilt initiativ från riksdagens sida vara påkallat. Det gäller till en början yrkandet i motion 1010 om överförande av domänreservat och privata reservat till naturreservat. Som motionärerna anfört saknar dessa reservat i dag lagligt skydd, och det

finns ingen långsiktig garanti för att de skall stå orörda. Det förslag om överföring som legat hos regeringskansliet sedan år 1974 bör nu på allvar bearbetas vidare. Vad utskottet anfört med anledning av motion 1010 yrkande 2 bör ges regeringen till känna. Härigenom tillgodoses även syftet med motion 629 yrkande 3.

När det gäller avvecklingen av de s. k. 5:3-skogarna kommer alarme-
rande rapporter om att det vid avvecklingen av dessa inte i full utsträck-
ning tas hänsyn till naturvårdsintressena. Bl. a. har naturvårdsverket i en
skrivelse till skogsstyrelsen påpekat det angelägna i att underlaget för
planering av åtgärder inom 5:3-skogarna förbättras så att skogsvårdssty-
relsen och länsstyrelsen kan avgöra var naturvårdshänsyn är mest angelä-
get vid hävdande av reproduktionsplikten. Enligt utskottets mening kan
5:3-satsningen ifrågasättas om statliga bidrag satsas i avverkning av beva-
randevärda lövskogsområden, igenväxande hagmarker, skogsbryn och lik-
nande. Utskottet instämmer i kravet i motion 2330 att en uppföljning och
kartläggning bör ske hur avvecklandet av de s. k. 5:3-skogarna sker i
förhållande till naturvårdsintressena och om så är påkallat att skyndsamma
åtgärder vidtas.

Enligt 21 § skogsvårdslagen får regeringen eller myndighet som rege-
ringen bestämmer meddela föreskrifter om den hänsyn som skall tas till
naturvårdens intressen vid skötseln av skog, såsom i fråga om hyggens
storlek och utläggning, beståndsanläggning, kvarlämnande av trädstammar
och skogsbilvägars sträckning. I samma paragraf andra stycket heter det:
"Bemyndigandet medför inte befogenhet att meddela föreskrifter som är
så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras."

Denna formulering gör paragrafen om naturvårdshänsyn till en mycket
svår bedömningsfråga. Frågan måste bl. a. ställas om inte den tekniska och
maskinella utvecklingen i skogsbruket gått så snabbt att lagstiftningen och
framför allt tillämpningsföreskrifterna inte längre uppfyller sitt syfte. Ut-
skottet anser därför att en översyn av 21 § skogsvårdslagen och dess
tillämpningsföreskrifter bör göras. Vidare bör undersökas hur tillämp-
ningsföreskrifterna följts i skogsbruket. Åtgärder bör vidtas för att bereda
skogsvårdsstyrelsernas personal möjligheter till fortlöpande utbildning i
natur- och miljöfrågor. Vad utskottet här anfört med anledning av motion
2330 yrkande 8 bör ges regeringen till känna. Härigenom tillgodoses till
stor del syftet med motionerna 635, 1097 yrkande 13 och 2003.

dels utskottets hemställan under 22 d), e) och g) bort ha följande lydelse:

22. beträffande *hänsynstagande till naturvårdens intressen*

d) att riksdagen med anledning av motion 1982/83: 629 yrkande
3 och motion 1982/83: 1010 yrkande 2 som sin mening ger rege-
ringen till känna vad utskottet anfört om skydd av domänreser-
vat och privata reservat m. m.,

e) att riksdagen med anledning av motion 1982/83: 635 och mo-

tion 1982/83:2330 yrkande 8 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om översyn av 21 § skogsvårdslagen m. m.,

g) att riksdagen med anledning av motion 1982/83:1097 yrkande 13, motion 1982/83:2003 och motion 1982/83:2330 yrkande 8 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om naturvårdshänsyn vid avveckling av lägproducerande bestånd m. m.,

16. Hänsynstagande till naturvårdens intressen m. m. (mom. 22 c, f och g)

Börje Stensson (fp) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 32 som börjar med "Mot bakgrund" och slutar med "att tillstyrka" bort ha följande lydelse:

Mot bakgrund av vad här anförts finner utskottet att motionerna 474, 629 yrkandena 1 och 3, 635, 1010 yrkande 2 och 1469 inte påkallar någon vidare åtgärd från riksdagens sida. Dessa motioner får anses i stor utsträckning tillgodosedda genom de uttalanden och den verksamhet som redovisats ovan. I vissa återstående naturvårdsfrågor anser utskottet emellertid ett särskilt initiativ från riksdagens sida vara påkallat. Detta gäller till en början yrkandet i motion 1097 om den pågående urskogsinventeringen. Inventeringen är, som motionärerna anför, tidsödande och utförs med knappa resurser. Resurserna för att skydda områdena genom att bilda naturreservat är alltför små. Genom anspråken på avverkningar från skogsbrukets sida finns uppenbara risker att merparten av de s. k. gammelskogarna försvinner innan inventeringen avslutas och utmynnar i konkreta åtgärder. Det är därför enligt utskottets mening nödvändigt att inventeringarna snarast kan fullföljas och åtföljas av ett ambitiöst bevarandeprogram. Med tanke på den betydelse gammelskogen har även för skogsbruket är det rimligt att skogsbruket kollektivt finansierar bevarandeprogrammet.

När det gäller avvecklingen av de s. k. 5:3-skogarna är det som motionärerna anfört ytterst angeläget att avvecklingsprogrammet utformas så att tillräcklig hänsyn tas till naturvård och friluftsliv. Utskottet instämmer i kravet i motion 1097 (yrkande 13) på kompletterande bestämmelser om hänsynstagande till väsentliga naturvårdsintressen. Statliga medel bör givetvis inte utgå för insatser i sådana områden som av naturvårdsmyndigheterna anges som viktiga för naturvård och friluftsliv. För att förhindra detta krävs inventeringar av bevarandevärdena i anslutning till 5:3-skogarna. Dessa bör finansieras med medel som utgår inom ramen för anslagen till skogsvård. Över huvud taget är det angeläget att stödet till skogsbruket utformas så att det inte utgår till företagsekonomiskt olönsamma skogsbruksåtgärder där riksintressen kommer till skada.

Vad utskottet här anfört med anledning av motion 1097 yrkandena 11, 13 och 14 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Härigenom tillgodoses till stor del även syftet med motionerna 629 yrkande 2, 2003 och 2330 yrkande 8 (delvis).

dels utskottets hemställan under 22 c), f) och g) bort ha följande lydelse:

22. beträffande *hänsynstagande till naturvårdens intressen m. m.*

c) att riksdagen med anledning av motion 1982/83: 629 yrkande 2 och motion 1982/83: 1097 yrkande 14 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om finansieringen av naturvårdsinsatser m. m.,

f) att riksdagen med anledning av motion 1982/83: 1097 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om urskogsinventeringen,

g) att riksdagen med anledning av motion 1982/83: 1097 yrkande 13, motion 1982/83: 2003 och motion 1982/83: 2330 yrkande 8 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om naturvårdshänsyn vid avveckling av lågproducerande bestånd m. m.,

Särskilt yttrande

Skydd för ädellövskog

Börje Stensson (fp) anför:

Som framgår av utskottets yttrande har naturvårdsverket relativt nyligen lagt fram förslag om skydd och vård av ädellövskog, som f. n. prövas i regeringskansliet. Jag har med hänsyn härtill inte ansett mig böra yrka bifall till kravet i motion 1097 (yrkande 12) att lagförslag om skydd för ädellövskog snarast föreläggs riksdagen. Med detta yttrande vill jag understryka vikten av att naturvårdsverkets förslag prövas i positiv anda i regeringskansliet och att förslag till lagstiftning utan dröjsmål framläggs för riksdagen.